Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана. | № 34 (18057) | 1989 оной февралиин 9, четверг | Сэн 3 мүн.

1989 МАРТЫН 26 СССР-эй АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ ҺҮНГАЛТА

ЗУРГААНҺАА ХОЁРЫНЬ ШЭЛЭГДЭБЭ

Улаан-Удын городской территориальна 359-дэхи һүнгуулиин округто һүнгалта үнгэргэхэ округжной комиссиин түрүүлэгшэ В. К. Губцов Улаан-Удэ хотын ажалша коллективүүдэй һүнгалтын урда тээхи суглаае нээгээ. Тэрэ иигэжэ хэлэбэ:

— «Улаан-Удын городской территориальна 359-дэхи һүнгуулиин округой ажалша коллективүүдһээ СССР-эй арадай депутадта кандидадуудаар 7 хүн дэбжүүлэгдэһэн байна. Эдэ 7 хүнүүдэй нэгэниинь — Улаан-Удын хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг заводой коллективһээ дэбжүүлэгдэһэн нухэр В. Ю. Колмаков СССР-эй арадай депутадта кандидат болохын түлөө тэмсэлһээ һайн дураараа арсаһан байна. Тиимэһээ мүнөө дээрэ 6 хүн — Улаан-Удын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой дизельнэ цехэй слесарьнүүдэй бригадир, СССР-эй Верховно Соведэй депутат **Юрий Николаевич Родьев**, Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Удын локомотивна депогой слесарь **Владимир Евгеньевич Карепин**, Улаан-Удын судна бүтээлгын заводой хабсаргагшадай бригадир **Валерий Басильевич Минин**, Улаан-Удын прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй токарьнуудай бригадир **Александр Сергеевич Степанов**, «Теплоприбор» заводой хабсаралгын цехэй слесарь **Борис Ильич Баиров**, Н. А. Семашкын нэрэмжэтэ республиканска больницын хирургическа отделение даагша **Еши Нянюевич Цыбиков** гэгшэд манай округтоо СССР-эй арадай депутадта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэжэ байна. Эдэ 6 кандидадуудһаа орой-доол 2-ыень шэлэжэ, бүридхэлдэ абаха гэжэ манай суглаанда хабаадагшад шиидхэхэ гээшэ. Эндэ дурдагдаһан депутадта кандидадуудай һүнгалтын урда тээхи программа шагнаха байнабди.

Улаан-Удын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой дизельнэ цехэй слесарьнүүдэй бригадир Ю. Н. Родьевто түрүүлэн үгэ үгтэбэ. СССР-эй Верховно Соведэй депутат байха үедөө һүнгашадай захяануудые һайнаар дүүргэхын түлөө оролдоод, Улаан-Удын 2-дохи ТЭЦ барихада хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдые олохын тула оло дахин бүсад область ба хизаарнуудаа аяншалха бологдоо һэн гэжэ тэрэ түрүүлэн хэлэбэ.

— СССР-эй арадай депутадаар һүнгагдаа һаа, түмэр замай вокзал ба автовокзал шэнэдэр бариха, хүн зонийе байраар, эдеэ хоолсор һайнаар хангаха асуудалнуудые гүнэ дэнэ һуурние һайжаруулхын, байрын гэрнүүдые олсор барихын, үргэн хэрэглэмжын эд бараа элбэгээр үйлэдбэрилхын түлөө, депутадаар һүнгагдаа һаа, оролдохоб гэжэ нухэр Баиров хэлээ.

Улаан-Удын локомотивна депогой слесарь В. Е. Карепин һүнгалтын урда тээхи программаяа соносхобо. Тэрэ хубилган шэнэдхэлгые, олондо мэдээсэхэ хэрэгые һаял ойлгожо байнабди гэбэ. Тиихэдэ хүн зоной политическэ эдэбхи нилээд дээшэлээ. Гэхдэ хамта, мүнөө дээрээ бүхы ажабайдалай асуудалнуудые адли тэгшээр, зүбөөр шиидхэхэ, олондо мэдээсэхэ хэрэг үшөөл һанаһанда хүрэнэгүй гэжэ үгэ хэлэгшэ шүүмжэлбэ. Байгаали, тэрэ тоодо Байгал далайе арюун сэбэр байлгаха талаар шанга хэмжэнүүдые абаха уялгатайбди. Эхэнэрнүүдэй ажаһуудалай эрхэ байдалые һайжаруулха, ниитын эдеэ хоолые хүргөөхэ талаар оролдолго гаргаха, энэ хэрэгтэ арадай депутадуд ехэ үүргэ дүүргэхэ ергатай гэжэ нухэр Карепин онсолбо.

Тэрэшэлэн депутадта кандидадуд В. В. Минин, А. С. Степанов, Е. Н. Цыбиков өөһэдынгөө программануудые хэдэ нүгөөдэнь 4 тухэриг 50 мүнгөөр худалдажа абана. Бүхы хүнүүд адли сэнгээр мяха болон бүсад продукци худалдажа абаха ёһотой.

Улаан-Удын элүүрые хамгаалгын эмхи зургааануудай материально-техническэ үндэнэ һуурние һайжаруулхын, байрын гэрнүүдые олсор барихын, үргэн хэрэглэмжын эд бараа элбэгээр үйлэдбэрилхын түлөө, депутадаар һүнгагдаа һаа, оролдохоб гэжэ нухэр Баиров хэлээ.

Улаан-Удын локомотивна депогой слесарь В. Е. Карепин һүнгалтын урда тээхи программаяа соносхобо. Тэрэ хубилган шэнэдхэлгые, олондо мэдээсэхэ хэрэгые һаял ойлгожо байнабди гэбэ. Тиихэдэ хүн зоной политическэ эдэбхи нилээд дээшэлээ. Гэхдэ хамта, мүнөө дээрээ бүхы ажабайдалай асуудалнуудые адли тэгшээр, зүбөөр шиидхэхэ, олондо мэдээсэхэ хэрэг үшөөл һанаһанда хүрэнэгүй гэжэ үгэ хэлэгшэ шүүмжэлбэ. Байгаали, тэрэ тоодо Байгал далайе арюун сэбэр байлгаха талаар шанга хэмжэнүүдые абаха уялгатайбди. Эхэнэрнүүдэй ажаһуудалай эрхэ байдалые һайжаруулха, ниитын эдеэ хоолые хүргөөхэ талаар оролдолго гаргаха, энэ хэрэгтэ арадай депутадуд ехэ үүргэ дүүргэхэ ергатай гэжэ нухэр Карепин онсолбо.

Тэрэшэлэн депутадта кандидадуд В. В. Минин, А. С. Степанов, Е. Н. Цыбиков өөһэдынгөө программануудые хэдэ нүгөөдэнь 4 тухэриг 50 мүнгөөр худалдажа абана. Бүхы хүнүүд адли сэнгээр мяха болон бүсад продукци худалдажа абаха ёһотой.

Улаан-Удын элүүрые хамгаалгын эмхи зургааануудай материально-техническэ үндэнэ һуурние һайжаруулхын, байрын гэрнүүдые олсор барихын, үргэн хэрэглэмжын эд бараа элбэгээр үйлэдбэрилхын түлөө, депутадаар һүнгагдаа һаа, оролдохоб гэжэ нухэр Баиров хэлээ.

Улаан-Удын локомотивна депогой слесарь Б. И. Баиров үгэ хэлэхэдээ, мүнөө дээрээ хубилган шэнэдхэлгэ үшөөл һулаар ябуулагдана. Хараад, бодомжолоод үзэхэдээ, хүтэлбэрилгын аппарадай хүдэлмэрние гуримшуулха талаар мүртэй юумэн хэгдэнэгүй. Олон зуун мянган хүнүүдһээ бүридэһэн министерствануудые хуушан ёһоороо, захиралта-зонхилолгын аргаар хүтэлбэрилгээ алданагүй. Тодорхойлон хэлэбэл, албан хойрог аппарат үсөөрнэгүй. Тэдэнэр, сэхьень хэлэбэл, хүдэлмэришэн ангиин «хүзүүн дээрэ» һуужа үргэлжэлнөөр. Гэхдэ хамта, хүдэлмэришэдэй амаралтые һунаахын түлөө оролдохоб гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Социальна үнэн зүб байдал хаа хаанагүй тогтоохо шухала. Жэшээлхэдэ, зарим хүнүүд мяха 2 тухэригөөр абана, тиихэдэ нүгөөдэнь 4 тухэриг 50 мүнгөөр худалдажа абана. Бүхы хүнүүд адли сэнгээр мяха болон бүсад продукци худалдажа абаха ёһотой.

Улаан-Удын элүүрые хамгаалгын эмхи зургааануудай материально-техническэ үндэнэ һуурние һайжаруулхын, байрын гэрнүүдые олсор барихын, үргэн хэрэглэмжын эд бараа элбэгээр үйлэдбэрилхын түлөө, депутадаар һүнгагдаа һаа, оролдохоб гэжэ нухэр Баиров хэлээ.

СССР-эй арадай депутадта кандидадууд байгаали хамгаалгада, хүн зоной һуудал байдалые һайжаруулгада, залуу үетэнние хүмүүжүүлгэдэ горитой анхарал хандуулһан байна.

СССР-эй арадай депутадта кандидадуудта олон янзын асуудалнууд табигдаа. Тэдэ асуудалнуудтань хүсэд харюу үгтэһэн байна.

СССР-эй арадай депутадта кандидадые дэбжүүлһэн ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэд — Улаан-Удын локомотивна депогой слесарь Владимир Евгеньевич Карепин, Улаан-Удын «Теплоприбор» заводой хабсаралгын цехэй слесарь Борис Ильич Баиров Улаан-Удын городской территориальна 359-дэхи округтоо СССР-эй арадай депутадта кандидадаар бүридхэлдэ абтаха боложо. СССР-эй арадай депутадай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэлээ саашань үргэлжэлүүлхэ эрхэдэ хүртэбэ гээшэ.

С. ОЧИРОВ,
манай корр.

ҮДЭРһӨӨ ҮДЭРТЭ ОЛОШОРНО

Нёдондо районой чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн сүүта хонишон Константин Михайловичь Григорьевой даадаг эхэ хонидой отарода түл абажа түлжүүлхэ хэрюусалгата хайань түлэг дундаа ябажа байна. Эндэ 500 шахуу эхэ хонин харуулһалгадана. Һүүлэй дүнгөөр 250 гаран хонин хурьгаланхай, абтаһан түлынь һайнаар, гээлтэ хоролтогүй түлжүүлэгдэнэ.

— Энэ жэлдэ хонидой түл абаха хэрюусалгата хаһамнай эмхитэйгээр үнгэржэ байна. Һүрэг хонидой хүшэ тамир һайн, хурьгалһан хониднай дэлэндээ һүтэй. Эхирлэһэн хонидшье бии. Даб дээрэ 105 эхэ хонин эхирлээ,— гэжэ хурьгашанаэр ажалладаг Зинаида Ивановна Григорьева хэлэнэ.

Тус бригадада Константин Григорьевой Владимир, Василий хүбүүдынь, Фаина басаганиинь, Зинаида һамганиинь ажаллана. Гэр бүлоороо һүрэг даажа абаһан эндэхи хонишод байгша онһоо арендэ подрядэй гуримаар ажаллахаар бэлдэнэ. Эрхим һайн элитнэ үүлтэрэй хонидынь мүнөө хоёрдохёо хурьгалжа байна.

— Үбһэ тэжээл элбэг. Мүнөө хонидтоо һайхан үбһэ, зеленко, сенаж, тээрмэдэгдэһэн обеос үгэнэбди. Хурьгалһан хонидто сенаж үгтэнэ. Байгша ондо манай бригада 100 эхэ хонин бүриһөө 120-һоо үсөөн бэшэ хурьга абажа түлжүүлхээр социалис уялга абаа юм. Зорилгоёо дүүргэхэбди,— гэжэ хонишон Владимир Григорьев мэдүүлнэ.

Валерий Константинович хубүүниинь баһал һүрэг эхэ хонидые даажа абанхай харуулһална. Эндэ Геннадий Константинович дүүнь, Джената Кимовна һамганиинь ажаллана.

Бүхыдөө 425 эхэ хонидые харуулһалжа байһан эдэ хонишод нёдондо 100 эхэ хонин бүриһөө 139 хурьга түлжүүлжэ тушаагаа һэн. Харин байгша ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 105 хурьга абахаар хараална.

— Эсэгын һүрэгэйхидэ орходоо манай һүрэгэй хонид ноохононойнгоо шанараар бирагүй байха. Мүнөө 210 эхэ хонин хурьгалаа. Даб дээрэ 18 хонин эхирлэнхэй. Манай ажахыда һүрэг хониднай наһаараа бэшэ, харин ашаг шэмынгээ эзргээр бүридхэгдэдэг юм. Тиимэһээ манай һүрэгэй хонидынь эмэ түлгэнүүд гээшэ. Бидэ түл абалгаяа энэ һарын 20 болотор үргэлжэлүүлхэбди,— гэжэ хоёрдохи бригадын ахалагша хонишон Валерий Григорьев хэлээ һэн.

Саапай хундыдэ үбэлжэжэ гүүд — дун сагаахан хурьгад үдэрһөө үдэртэ олошоржо байгаа бэлэй.

Ел. ЖИГЖИТОВ.
Иволгын СПХ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша хонишон Валерий Григорьев; Фаина Григорьева ажалдаа.

В. ГАРМАЕВАЙ фото.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой комиссида

ХҮНҮҮДТЭ ҮРГЭНӨӨР МӘДӘӘСЭХӘ

Арменийн атомна электростанциин нэгэдэхи энергоблогой, удаань бүхы станциин зогсоогдотор хоёр неделиһээ халта үлүү саг үлэбэ, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын орлогшо Л. А. Ворониной түрүүлэгэ доро февралиин 7-до болоһон КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой комиссиин эзлжээтэ заседани дээрэ энэ ушар эрид шүүмжэлэгдэбэ.

Мүнөө болотор республикадотор промышленна предприятинуудые, эмхинуудые таһалгаряагүй хүдэлмэриин неделидэ оруулха тодо нарин түсэб табигдаагүй байһаар. Электрын эльэ хүсэ коммунальна ажахыда, гэр һуудалде хэрэглэлгые хизаарлаха зорилго табигдаха ёһотой.

Раздан ГРЭС-эй хүсые ехэдхэхэ, мүн Арменийн АЭС-ые шэнээр хубилган түхеэрхэ шэнжэлгэнүүд хангалтагүй удаанаар бэлэвүүлэгдэжэ байна гэжэ комисси буруушаан шүүмжэлбэ. СССР-эй Эльэ хүсэнэй министерствын, «Арглавэнерго» управленийн гэм зэмээр энэ атомна электростанци баригдаһан байгаа.

Республикые эльэ хүсөөр хангалгада тохёолдожо байһан бэрхэшээл түбэгүудые дабалгада туһалха зорилготойгоор комисси хараалагдаһанһаа үлүү ехээр байгаалиин газаар хангаха тухай дурадхалнуудые хаража үзэбэ. Тэрээнһээ гадна, Арменийн атомна электростанциин зогсоогдоһоной һүүлээр электрын эльэ хүсэнэй дутагдалые хүсэлдүүлхэ хэрэгтэй Закавказийн бүхы республиканудай дунда хубаарилха шухала. Электрын эльэ хүсэ алмахын түлөө мүрысөө үргэнэгэ дэлгэрүүлхыень Арменийн ССР-эй министерствэнүүд болон албан зургааануудта дурадхагдаа.

Байгаалиин гай тодхорто дайрагдаһан нютагуудай барилгын талмайнуудые, мүн эльэ хайр, туф болон нютагай бүсад барилгын материалнуудые абадаг предприятинуудые электрын эльэ хүсөөр хангахы шухала гэжэ онсолон тэмдэглэгдэбэ.

Степанаван болон Степанаванай райондо газарай хүдэлэгын хойшолонгуудые үсэдхалгын ябасые комисси дэлгэрэнгыгээр хаража үзөө. Энэ хотын хуушанай һуурида олон дабхар гэрнүүдые барижа болохогүй гэжэ сейсмологуудэй һүүлшын шэнжэлгэнүүд баталбэ. Тиимэһээ Степанаванай шэнэ кварталнуудаа ондоо тээ үргэн бодохо юм. Тэдэнэй һуринуудай табигдаха талмай шэлэгдээ, гэбэшье барилга эхилээдүй байһаар. Юундэб гэхэдэ, Степанаванда ерэнэн барилгын эмхинүүд болон Арменийн Госстрой хоорондоо үгзэ ойлголсогүй.

Газарай хүдэлэлгэнөө хохидолдо орохон городто барилгын хүсэнүүдые таараалдуулан табиха, хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ дутуу дунданууд ушаржа байнэ гэнэн шүүмжэлэл соностобо.

Городой ажабайдалые гуримшуулан һайжаруулха талаар Степанаванай городской Соведэй гуйсэдхэхэ комитедэй хүдэлмэриие комисси хаража үзэхдөө, хүн зоной дунда эмхидхэлэй ажал ябуулга һулаар ябуулагдана, гол шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ эдэбхи үүсхэл гаргагданагүй, шиидхэбринүүдые баталан абалга тухай олондо мэдээсэгдэнэгүй. Олохон хүнүүд үмсын гэрнүүдые барижа эхилхые хүсэнэ, зүгөөр Степанаванда барилгын материалнууд хэзээ хүдалдагдажа эхилхэ юм, байшан гэрэй проектые хаана захижа болохоб, барилга хэхэ газар хэн таһалжа үгэхэ ёһотойб гэжэ мэтэ асуудалнуудаар харюу абахын аргагүй. Дээрэ дурсагдаһан дутуу дундануудые усадхаха тодорхой болзорнуудые комисси хараалаа.

Арменийн Компартийн ЦК-гай нэгэдэхи секретарь С. Г. Арутюнян заседаниин хүдэлэридэ хабаадаба. (ТАСС).

ЗАМБУУЛИНҺАА МӘДӘӘСЭЛНҮҮД

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). Замбуулинай эрдэм-шэнжэлэлгын «Мир» комплекс хоёр жэл соо таһалгаряагүй жолоодон хүдэлэгдэгэнэ. Мүнөө үсэ Александр Волков, Сергей Крикалев, Валерий Поляков тэрээн дээрэ хүдэлжэ байнхай.

«Прогресс-39» гэжэ автомат транспортнэ онгосо дээрэнээ ашаа буулгаха хүдэлмэри дүүргэгдээ. Февралиин 7-до Москвагай сагаар 9 час 46 минутада тэрэ жолоодогдогоо комплексноо амжарлагдаһан байгаа.

Ашаа буулгаха, уһа бүлэхэ, станциин баагуудые түлишөөр, окислителеэр хангаха хүдэлмэри сүм бэлэвүүлэгдэбэ. Ашаанай онгосын двигателиин туһламжаар комплексын харгы зам тааруулан табигдаа.

Үдэшэлэн «Прогресс-39» онгосо доошоо буулгагдажа, удаань Газарай үдэн агаар руу ороод, шатажа һалаба.

Энэ үдэрэй туршада космонавтнууд техническэ болон геофизическэ хэдэн туршалгануудые хэһэн байгаа. Ультра-абяанай аргаар Валерий Поляков зүрхэ-һудалаа шалгуулха юм.

Уласхоорондын «Рентген» программаар астрофизическэ шэнжэлгэнүүд хэгдэхэ. Февралиин 5—6-да Центавр гэжэ суг мушэдэй оршон тойронхиие рентгенэй туяа гэрэлээр адаглан хиналгын хэдэн сеанс үнгэргэгдэһэн байгаа.

Замбуулинай «Мир» комплекс нииДэлгэр.

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

1988 ондо Буряадай АССР-эй социальна ба экономическа хүгжэлтэ» — республикын Госкомстадай мэдээн газетын мүнөөдэрэй номерой нэгэдэхи, гурбадахи хуудаһануудтэ ниитэлэгдэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой комиссиин эзлжээтэ заседани дээрэһээ хэгдэһэн ТАСС-ай материал.

Газетын мүнөөдэрэй номерой хоёрдохи хуудаһанда Хүртэйн леспромхозой ажалай эмхидхэлэй болон селин хүлһэнэй таһагай начальник А. Родионовагай «Арендэ гуримай түрүүшын хэшээлнүүд» гэжэ гаршагтай статья ниитэлэгдэбэ.

«Правда Бурятии» газетын урдахи хоёр номерто республикын эдеэ хоолой промышленностиин хүтэлбэрилгэшэдтэй Э. Сосновскаягай үнгэргэһэн хөөрэлдөөн толилогдоһон байна. Мүнөө тус хөөрэлдөөнэй түгэсхэл «Шиидхэхээр болоһон асуудалнууд» гэһэн гаршаг доро байна.

«Шог ёгто долгин дээрэ» гэһэн ниитэ гаршаг доро эльэб мэдээсэлнүүдэй суглуулбери ниитэлэгдэбэ. Республикэн ниитын эдеэ хоолой эмхинүүдтэ үшөөл олсор дайралдадаг дутагдалнууд тухай А. Праведниковай шүүмжэлэл үгтэнхэй.

ПАРТИЙНА ХАЖАБАЙДАЛ

АБТАҺАН ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ ДҮҮРГЭХЭ

Эмнэ хедаа Гусиноозерскын ГРЭС-эй коммунистнуудай тоосоото-һунгалтын һүүлэрхи түрүүшын суглаан болоо. Тэрэ суглаан дээрэ хэлэгдэһэн шүүмжэлхы ажаглалта болон дуоадхалнуудай хэр бэлэдэгдэжэ бэ?ан тухай партномой секретарь Э. Ц. Редноевай хэлэн тоосоо коммунистнуд шагнаа. Мун тэрэ партномой 1989 оной хүдэлмэриин түсэбүүд тусаа хэлэһэн байха юм. Тус партийна организацида абтаһан шиидхэбэринүүдэй бэлэдүүлгэ хэмин шалгаха талаар бодото юумэн хэгдэжэ эхилээ гээд ойлгохоор.

Мунөө хэгдэжэ байһан хубилгаан шэнэдхэлгэ хэлэгдэһэн үгэ бодото хэрэг хоёрһоо сэхэ дулдыдаха байна. Эдэнэй тэ?аршагуй холбоотой байгаа һаань, юумэн бүтэгдэхэ гээд партномой гэшүүн А. П. Хмырова үгэеэ эхилээ. Бүхы хэлэгдэһэн шүүмжэлхы ажаглалтанууд, дурадхалнууд гүйсэд сэгсэлогдоно, шэнжэлэгдэнэн, тэдэнийе бэлэдүүлхэ хэмжээнүүд хэрэалагдаһан байгаа гээд тэрэ тэмдэглээ. Эдэ ажаглалтануудаар юун хэгдэбэ гэхэдэ, жэшээнь, барилгын объектнүүдтэ бетон болон хайлмагай саг соогоо асаргадаггүй байһан, эндэ эзэмэтэй-шүүл шангаар шүүмжэлэгдэ бэлэй. Харин мунөө энэ үшөр тэй, асууха хүнүүдтэй болоо. Уодань бэе бэедээ хаялсаад һуудаг бэйгаа һаа, мунөө нимэ юумэн үшөрхэгдэ болинхой. Тиихэдэ диспетчерскэ хүдэлмэри һайжаруулагдаа.

Тэрэшэлэн мунөө коллективэй хүтэлбэрилэгшэ бүхэн бэлэдүүлэх зорилгонуудыень ажалша коллектив бүхэндэ ойлгуулжа үгэдэг. Тэрэнэй дүүргэлтые хинадаг, уладань хэр бэлэдүүлгэдэжэ байһан тухайнь элидхэдэг уялгатай болонхой. Үгэ хэлэһэн Хмыров тоосоото-һунгалтын суглаан дээрэ еһотой эзэнэй үгы байһан тухай шүүмжэлһэн байгаа. Энэнһээ бүхы дутагдалнууд гарсна гэһэн тобшолод хээ һэн. Энэнние хараада ебэжа, ажалша коллективэй хүтэлбэрилэгшэд хэдэн хүнүүд соohоо шэлэгдэжэ һунгагдадаг болсо. Одоол мунөө ёһотой эзэнние һунгахара хэн хорихсб? Иигэжэ олон хүтэлбэрилэгшэд һунгагдаед, муу бэшээр хүдэлжэ байна. Урдань бригадинууд ябажа, хүн зондо мэдэгдэжэ, хүндэтэй болоһон зон мунөө хүтэлбэрилхы түшаалнуудта дэбжүүлэгдээ. Жэшээлхэдэ, В. К. Зверев ажалгша поореб болоо. Бригадируд байһан В. П. Сорокат, В. Н. Козоревов, В. М. Тревкин гэшэд мастернууд болоо. Мун баһа бригадирнуудшье һунгагдана. Эдэмнай ажал хэрэлайнгаа хажуугаар партийна хүдэлмэри ябуулдаг тухай хэлэгдэһэн байгаа. Харин мунөө һарада нэгэ сулөө үдэр тэдэнэртэ үгтэдэг болоо. Тиихэдэ ажелшадтай холбоон муу байна гэһэн шүүмжэлэлдэ партком дары анхаралаа хандуулаа. Парткомой бүхы арбан дүрбэн гэшүүн партийна организацинуудта, эндэхи ажалша коллективта туһалдаг болонхой. Тэдэнэртэй хамта тусэбүүдые табидаг. Суглааануудые бэлдэхэ, үнэргэхэ хэрэгтэнь туһална. Мун тэдэнэр хэһэн хүдэлмэри тухайгаа партийн райкомой бюрогой заседани дээрэ тооходог болоо.

Энэ үнэргэдэһэн суглаан дээрэ коммунистнуд эдэбхитэйгээр үгэ хэлээ. Абтаһан шиидхэбэринүүдэй бэлэдүүлгые нимэ һайнаар, харюусалгатайгаар хараха үзэһэн энэ суглаан олоной анхарал татаа бшуу.

— Урдань бидэ ээнэдынгээ даабарида хайша хэрэгээр хандедег, зерим нэгэн үгтэһэн даабаряашье мартажархидаг байгаабди. Юуб гэхэдэ, энэ даабаринн дүүргэлтые хэншье хинадагүй һэн. Тоосоходоошье гол бэримтагүйгээр, хоёһон үгээр хэлээд лэ дүүрэдэг бэлэй. Харин бодото хэрэг дээрэ хубилалта болоногүй. Энэнэ дээрэһээл һайн шиидхэбэринүүд абтаад, бэлэдүүлэгдэдэг-Э. Ц. Редноев үнэрэһэн дүрбэн һарые багашье сег гэжэ тооленогүй. Энэ үе соо хэгдэлэн хүдэлмэри хүн бүхэндэ мэдээжэ, элэр харагдана. Энэнь тон шухала. Парткомой түрүүшын заседани дээрэ хүдэлмэриин гүрбан комисси бэлэдүүлгдэһан байгаа. Нэрлэбэл, үзэл сүртэлай, политическо-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин, социально-экономическа хүгжэлтын, эмхидхэлэй болон кадрнуудай хүдэлмэриин комиссинууд болоно. Эдэ комиссинуудые хүтэлбэрилэгшэд хэһэн хүдэлмэри тухайгаа саг үргэлжэ тоосожо байха юм. Парткомой хэрэжа үзэһэн гол асуудалнууд тухай хэлэхэ болоо һаа олон. Жэшээнь, юрэнхы асуудагнуудаар начальникой орлогшо А. И. Петешеевэй тоосоо шагнаһан байна. Хүдэлмэришэн В. Лобынигай бэшээгэр парткомой үргэдэхэгдэһэн зоседани үнэргэгдэжэ, коллективэй социально-экономическа хүгжэлтын программа хэрэгдэнэ.

Үнэргэһэн энэ үе соо парткомой хэйнэ хүдэлмэриин һаанталануудые тэмдэглэхэ зуураа коммунист мун байа дутуу дунданудыень заанаһан байна. Ажалай эмхидхэл һайжаруулга хэрэгтэ партком нүлеалнэ. Ажалай журам сбдэхэ, шалгагүйгээр ажалдаа гарехагүй үшөр үшөөл бии. Коллективэй гол мэргэжэлтэдэй дунда коммунистнуд үсөөн. Гадна коммунистнуудайшье дундаһаа журам абдэһэн, партийна организацин зүбшөөлгүйгээр ажалһаа гаража ябашаһан коммунистнуд дайралдана. Эдэ бүтэдые усадхаха хэмжээнүүд суглаан дээрэ абтаа.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн Г. Г. Болкова парткомой зарим үедэ үйлэдбэриин асуудалнуудта оролсодогые шүүмжэлээ. Тиихэдэ эгээн шухэла экономическа һуралсал анхаралгаа алдажархёо. Январь һарын эхинһээ хойшо зарим организацинуудта энэ һуралсал огто үнэргэгдэдэгүй. Политудэр гүйсэд һайнаар хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ хэрэглэдэнэгүй. Энэмнай ажелшад болон хүтэлбэрилэгшэд хоёрой хоорондохи холбоо бэхижүүлэх һайн онол арга болоно гээд тэдэ мэдүүлээ.

Тэрэшэлэн үгэ хэлэһэн буседшье хүнүүд партийна эхин организацинуудай үүрэг улам дээшэлүүлхэ, коммунистнуудай нүлеа һайжаруулха тухай асуудалнуудые табижа, хэмжээнүүдые бателан абаа. Хубилгаан шэнэдхэлгын зарим талы хүдэлмэриин хэгдэжэ байгаашье һаань, тус бэрилгын эмхиин коммунистнуд һанаагаа амарногүй. Хүдэлмэриин шэнэ онол аргануудые бэдэржэ нэбтэрүүлхэ, ажал хэрэгүүдэй мүнөөнэй эрилтэнүүдэй ёсоор эрхилхэ тухай хэлэжэ, бодото хэмжээнүүдые хараалбэ. Иигэжэ абтаһан шиидхэбэринүүдые бэлэдүүлгые саг үргэлжэлэн хинаалта доро абаһан хадань, партномой хараалһан зорилгонуудаа заатагүй дүүргэхэ байһандань найдамаар.

З. СУСЛОВА.
манай штатнабшэ корр.

«Улан-Удэтрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 523-дахи, 834-дэхи поезднууд тэмэндэ нэгэдээ һэн. Тиин 834-дэхи поездын начальникые

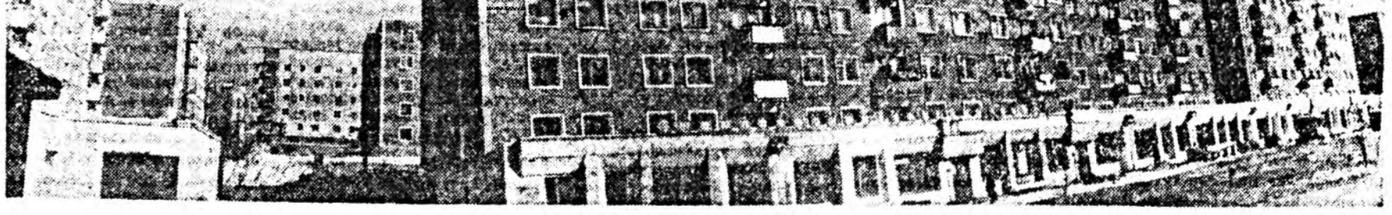

Барилгын талмайнууд дээрэ

ТҮРГЭНӨӨР БОДХООГДОНО

һунгаха үшартай болоо бэлэй. Тиигэжэ ажалша коллективэй конференци боложо, поездын начальникаар Банчин Дашацыреновичи Дашацыреновичи һунгагдаа. Урда тэмэ тэрэ барилга-хабсаралгын 523-дахи поездын начальникаар хүдэлжэ байһан юм.

Мунөө тэрэнэй хүтэлбэрилдэг поездын коллектив Улаан-Удын Шишковко тосхондо байрын гэрнүүдые олоор барижа байнхай. Чертенковой нэрэмжэтэ үйлсын баруун талаар 60, 80, 150, 170 бүлын байха байрын гэрнүүд бодхоогдоно. Александр Федорович Казачковой хүтэлбэрилдэг участогай коллектив барилга хэдэг юм. Тус участогай коллективүүд соohоо А. Е. Бадмаевай ударидадаг комплексно бригада бүтээсэ ехэтэй ажалаараа шалгарна. Эндэ 30 хүдэлмэришэд ажалладаг юм. Бригадын гэшүүд шулуушанай, бетонщигой, модошо дарханай хүдэлмэри адли тэгшээр хэжэ, үндэр бүтээсэ түйлана. Мунөө тэдэнэр 80 айлай байха байрын гэрэй, эдеэ хоолой магазинай барилга дээрэ хүдэлнэ.

— Эдэ объектнүүдэй барилга үнэрэһэн жэлэй апрель һара соо эхилээ һэмди. Байгша оной түгэсэтэр барижа, ашаглалгада тушаха ёһотойбди. Бригадын коллектив үрэ бүтээсэтэйгээр хүдэлжэ, халаанай даабарие холо үлүүлна. Эндэ В. Еманов, Б. Батодоржиев, Б. Бутуханов, Ю. Низовцев, О. Герцок гэгшэд шалгарна. Бригадын залуу гэшүүдтэ тэдэнэр бүтээсэтэ ажалаа ёһотой жэшээ харуулна,— гэжэ мастер А. В. Клюкин хөөрэнэ.

А. В. Клюкин Улаан-Удын түмэр замай техникум дүүргээд, 1983 оohоо хойшо эндэ ажалажа байна. Мунөө Зүүн Сибириин технологическа институтдай барилгын факультедтэ заочноор һурана.

А. Е. Бадмаевай бригадын бодхоожо байһан объектын хажууда Анатолий Медведевай хүтэлбэрилдэг коллектив 170 бүлын байха байрын гэр барижа байнхай. Энэмнай мун лэ комплексно бригада юм. Тэдэнэр энэ жэлэй эхинһээ оролдосотойгоор хүдэлжэ, үнэрэһэн һарын дээбарние сүм бэлүүлээ. Тус объектнээ гадуур бригадын коллектив 1905 оной болоһон революцийн тэмсэлшэдтэ зорюулагдажа бодхоогдоһон хүшөөе һэльбэн шэнэлжэ байнхай. 150 бүлын байха байрын гэрэй барилгада Николай Устьянцевай бригада һайнаар хүдэлнэ.

— Мэнай участогай бригадануд байгша оной эхинһээ түсэбтэ даабаринуудаа сүм дүүргэхын тула хоорондоо мүрысэн ажаллана. Энэ жэлэй түрүүшын һарын дүнгүүд яала гэмгүй. Барилгын материалнуудаар саг соогоо хангагдаад байгаа һаа, бүришье үндэр дүнгүүдые түйлаха һэн,— гэжэ участогай начальник А. Ф. Казачков хэлээ һэн.

Мунөө СССР-эй арадай депутадуудай һунгалта үгтуулаа ажалша коллективүүд социалис мүрысөө үргэн дэлгэтэйгээр дэлгэрүүлжэ эхилбэ. Һунгалтые нэрэтэй солотойгоор үгтахын тула бригада, участок болон цехүүдэй коллективүүд дэшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абажа, тэрэнээ сүм дүүргэхын тула оролдосотойгоор ажаллана. Бүхыдээ түсэбтэ даабаринуудаа ажалгатайгаар бэлүүлхэ хэрэгтэ энэнь ехэ үүргэ нүлеа үзүүлхэ ёһотой. Поездын бригадануудай коллективүүд мун лэ дэшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаад, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа байна.

С. БАЛДУЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: мастер А. Клюкин, электро-гагнууршад О. Герцок, А. Доржиев; шэнэ кварталай гэрнүүд; Александр Бадмаевай бригада.

Авторай фото-зурагууд.

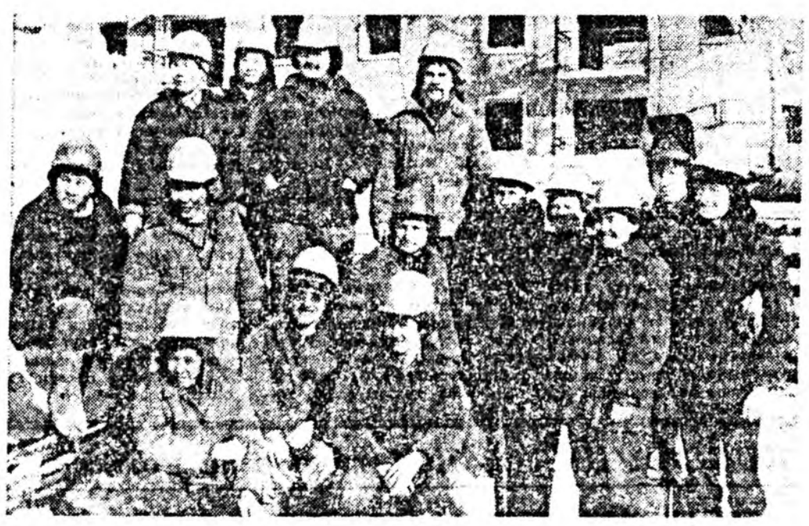

Асуудалнууд ба бодомжонууд

ХЭЛЭН ТУХАЙ ХУУЛИ ТУШАА ГУРБАН ҺАНАМЖА

Эстониин ССР-тэ Хэлэн тухай хуули батаган абтаа. Тус республикын газар дайда дээрэ эстон ба бусад хэлэнүүдые хэрэглэхэ асуудал гуримшуулагдаба. Эндэ ажаһуудаг ондоо яһакай хүн зон энэ хуулида яажа ханданаб?

— Би 1952 ондо Эстониин Республикада ерээ һэм,— гэжэ Социалис Ажалай Герой, «Таллинстрой» барилгын дурбэдэхи управлениин штукатурщигуудай бригадир молдаван яһанай Владимир Мынзу хэлэнэ. —Эстон хэлэ мууша-гаар мэдэхэб, нютагай хүн зонтой хөөрэлдэжэ шадахаб. Һамгамни — ород, Эстониидо түрэһэн, эстон хэлэ һайнаар мэдэхэ. Бэ?ал Таллинда түрэһэн маний үхибүүд эстонёор хөөрэлдэдэггүй. Юуб гэбэл һүргуулида тэрэниие мүртэй үзэогүй, харин юрьн ажабайдалда тэрэ ехэ хэрэгтэй болодоггүй.

Республиканска газетэнүүдтэ толилогдоһон Хэлэн тухай хуулиин проектые бүхы бригадаараа зүбшэн хэлсээ һэмди. Манай бригадада долоон үндэһэ яһанай түлөөлэгшэд, тэрэ тоодо хоёр эстонец хүдэлдэг. Иимэ хуули баталан абахэ шухала байгаа гэжэ бидэ бүлта нэгэн һаналтайбди. Ондоо яһанай хүнүүдэй аша тусые хэһоха нэгэшье параграф тэрээн соо олоогүйбди. Эстон хэлэ мэдэхэгүй бүхы студентнэр тэрэниие шудалха гэһэн асуудал тушаа арсалдаан гараа һэн. Тэд эндэхи дээдэ һүргуулинуудта гол түлэб тавихаа ушартай болоо. Тиигэжэ ажалша коллективэй конференци боложо, поездын начальникаар Банчин Дашацыреновичи Дашацыреновичи һунгагдаа. Урда тэмэ тэрэ барилга-хабсаралгын 523-дахи поездын начальникые республиканска кадрнуудые болдэдэг гэжэ харсада абаа һаа, энэ асуудал бэ?эл зүйтэй.

Бидэ, урдынхидал мэтэ, бригададаа ородоор хөөрэлдэхэбди. Хэншье энэниие хорино бэшэ. Энэ хуулиһаа гол түлэб хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд айна. Юуб гэбэл, дүрбэн жэлэй үнэгэхэдэ, тэдэнэр бүхы хэрэгээ эстон хэлэн дээрэ ябуулхаар болэн байха эзэргэтэй. Удэр бүри хүдэлмэридэ хэрэглэгдэдэг хэдэн суугаед үгэнүүдые гээжэлдэжэ абахада, нээрэшье ехэ хүшэр бэшэ гэжэ би һанаха байнгеб.

Хуулиин ёһоор, эстонецүүдшье ород хэлэ бүри һайнаар мэдэхэ эзэргэтэй ха юм. Эмхи зурганнуудэй хүдэлмэрилэгшэд клиентын хэлэн дээрэ хөөрюусаха уялгатай гэжэ хуули соо бэшэгдэнэй. Урдань иимэ бэшэ һэн. Наймаалагшад ородоор хөөрюусаха дурагүй гү, али эстон хэлэн дээрэ дуугерха дурагүй болдог һэн. Шэнэ хуулиин ёһоор, иимэ хүн наймаалагшаар ажаллаха ергагүй. Манай бригадын гэшүүдэй һанамжын ёһоор, шэнэ хуули гансашье эстонецүүдта бэшэ, мун республикын ород хэлэтэй бүсад хүн зондо туһатай байха,— гэжэ Владимир Мынзу хөөрөөгөө түгэсхэбэ.

— Хэлэн тухай хуулиин проект тушаа үгэ булаалдаата хөөрэгдөөнэй болоходо, энэмнай соёлой эйхэбтөр ехэ асуудал гэжэ юрэ мартаа гээ-гэй түлөө бүхы шадалаараа оролдодог хүнүүд. Үсөөн нэгэ асуудал гэхэдэ, партийна организацинуудай сулөөлэгдөөгүй секретарьнерэй ехэ тухашардаг, гол ажагүй байгаа ха юм. Мунөөдэр олон хэмжээнүүдэй бэлүүлгэдэньень дуулажа, нюдөөрөө хараха байхада, ехэ урматай, баяртайшье байна,— гэжэ В. И. Агафонов хэлээ.

БЭРХЭ ХҮМҮҮЖҮҮЛ

— Үйлэдбэриин түрүү зэргэдэ ябаһан партийн гэшүүн, бэрхэ һургаан хүмүүжүүлэгшэ хүнэй намтараар һонирхоо бэлэй гүт? Тиимэ хүнүүд олон байха. Манай районой Чисаанын совхозой түрүү һаалишан, коммунист Ханда Цыдыповна Буянтуева тухай дуулаа һэн гүт?— гэжэ партийн райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша Степан Романович Баяндуев намһаа асууба.

— Булагай фермын һаалишан гү?

— Тиимэ даа.

— Үнэрэгшэ жэлдэ тэндэхи коллектив хэр хүдэлжэ гараа гэгшэб?

— Энэ арбан хоердохи табан жэлэй эхинһээ хойшо тэндэхи һаалишад эрхим түүрүү ажалаараа түрэл район соогоо суурхажа ябанхэй. 1986 оной ажалай дүнгүүдээр үнэгэ бүриһее 2050 килограмм һу һаалһан һаа, удаадахи жэлдэ тэрэнээ 2469 килограммда хүргее һэн. Нёдондо жэлдэ бүри һайнаар ажаллажа гараа. Үнэгэ бүриһее 3005 килограмм һүн абтаа. Иимэ үрэ дун манай райондо нэгэ-эшье түйлагдаагүй юм,— гэжэ Степан Романович омогорхон хөөрэбэ.

КПСС-эй райкомой гэшүүн Ханда Цыдыповна Буянтуевагай үнэгэрэгшэ жэлдэ январь парада үуллажа, хүдэлмэрэонь һонирхоомни һанаандам эрооно.

— Манай фермын түрүү һаалишан Ханда Доржиевна Лубсандоржиева үнэгэ бүриһее үнэгэрэгшэ жэлдэ 3008 килограмм һу һаагаа. Тиигэжэ гүрбан мянгатанай дабаа дабажа гараба гэгшэ. Энэмнай һайн лэ хэрэг ааб даа. Өөрөө би үнэгэ бүриһее 2779 килограмм һу һаагаб. Энэмни абаһан уялгаһаам 229 килограммаар дээшээ. Даажа абаһан үнэгэ-дэйнгээ толгой бүриһее түл абажа, тэдэнээ гэрэлэлуулангүй түлжүүлээб. Хойто жэлдэ гүрбан мянгатанай тоодо ороохүсэл бии,— гэжэ Ханда Цыдыповна тиихэдэ хэлээ һэн.

— Ханда Буянтуевагай хэлэһэн эдэ үгэнүүдые ехэл зүбшөөхэ бэйнаб. Энэ фермынхид ажалайнгаа эмхидхэл үшөө гуримшуулбал, заатагүй эрхим дунгүүдые түйлаха арга болоножотой. Эндэхи бүхы һаалишаднай гүрбан мянгатанай тоодо ороохо арга гатай,— гэжэ совхозой директор Даша Прокопьевич Суворов нэмээ бэлэй.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо үдэр хоногууд һубарилдан, жэл шахуу саг үнэгэрбэ. Энэ үе соо эрхимээр хүдэлһэн Булагай фермын һаалишад бүлтадаа гүрбан мянгатанай тоодо ороохо, нютагаархидаа баясуулба. Районой фермэнүүдэй хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ шалгаржа, түрүү һуури эзэлһэн тус коллективтэ партийн райкомой, арадай депутадуудай районно Советэй даамжуулгын Улаан туг мунгэн шантайгаар барюулагдаа.

Булагай фермын һаалишадай мастаалтай ажалда униэй коммунист Х. Ц. Буянтуевагай оруулһан хубита багa бэшэ гээд тэмдэглэлтэй. Тэрэ хэдэн жэлэй хугацаа соо эндэхи партийна бүлэг хүтэлбэрилее. Тиигэхэ зуураа, фермэ дээрээ хамтын подряд нэбтэрүүлжэ, ажахын хүсэд тоосоондо ороохо талаар хүдэлмэри ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байха юм.

Фермын коммунистнуд бригадир Алдар Будажапович Даржаев, һаалишад Бэлигма Гуруевна Гуруева, Зоя Жамьянова, үхэршэн Цырен-Дондок Гуродармаев гэгшэд нинтын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, гарай хүсөөр хэгдэдэг ажал онньһожоруулха, үйлэдбэриин жүрам бэхижүүлэх хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

— Манай фермын униэй коммунист Ханда Цыдыповна Буянтуева түрүү һаалишан байхаһаа гадна, олон жэлэй хугасаа соо мал ажал дээрэ хүдэлжэ олоһон дүй дүршэлөө залуушуулда дамжуулан үгэхэ гэжэ оролдодог. Би тэрэниень ехэл һайшаадагби. Хоёр жэлэй саана нютагай дунда һүргүүли дүүргэһэн Цыдыповна Сэсэгмаа гэжэ залуухан комсомол басаган манай фермэ-дэ ажаллаа. Тэрэ хэдэнь хэдэнь тэрэ повна ямаа тан абаа гэ ной эсэгэ Г дыповтэйнь новнатайнь тиигээ гэжэ — Залуу ерэжэ байн гүй байхаб һаламжа т Зүгөөр ман басаганда лаар хан мунөө пер тэлбэрилэгш Гуродармаев — Сэсэг даашье бэ сахые мэд ябахадаа. гаа гэгшэ даа. Тэрэни һаһан хоо дуулахадаа тай. Шуло Өдөр бэ даг хэбэрэ зали гэгшэ Ажалай дуун соо һанай аолг тай бшуу. повна хөөрэ ва баһал газ намтар дэлмэриэ дааралсаа баадалсаа рэниие гэ то маргаалда хай дэбтэ галаатай б лойшье гэ партиниишь удаа гансаа ажаллаа б шэлөө зал дамжуулан байдалда н һаламжа т мунөө пер тэлбэрилэгш Гуродармаев

Тэрэнэй үнэ хэлэһэн буседшье хүнүүд партийна эхин организацинуудай үүрэг улам дээшэлүүлхэ, коммунистнуудай нүлеа һайжаруулха тухай асуудалнуудые табижа, хэмжээнүүдые бателан абаа. Хубилгаан шэнэдхэлгын зарим талы хүдэлмэриин хэгдэжэ байгаашье һаань, тус барилгын эмхиин коммунистнуд һанаагаа амарногүй. Хүдэлмэриин шэнэ онол аргануудые бэдэржэ нэбтэрүүлхэ, ажал хэрэгүүдэй мүнөөнэй эрилтэнүүдэй ёсоор эрхилхэ тухай хэлэжэ, бодото хэмжээнүүдые хараалбэ. Иигэжэ абтаһан шиидхэбэринүүдые бэлэдүүлгые саг үргэлжэлэн хинаалта доро абаһан хадань, парткомой хараалһан зорилгонуудаа заатагүй дүүргэхэ байһандань найдамаар.

З. СУСЛОВА.
манай штатнабшэ корр.

ХИЛЫН ТАС

ДААН БОЛЗО

ССР — КНР

КИСТАНАЙ ПРЕЗИ

Арадай кандидадууд

ХУБИЛГАН ШЭНЭДХЭЛГЫН ЭДЭБХИТЭН

СССР-эй арадай депутадта кандидат С. В. Ангапов бүридхэлдэ абтаһанайнгаа үлөөдэрынь Зэдын райондо ошожо, һунгагшад-ветерануудтаяа уулзаһан байна. Тэндэхи этигэмжэтэ нюурынь, арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой секретарь П. М. Бальчутов кандидадтай уулзахаяа сугларатшедта нүхэр С. В. Ангапов тухай хөөрэхэдөө, нигэжэ тэмдэглэ һэн.

— Семен Васильевичай ажабайдал, 'баяан дүй дүршэл, эмхидхэхы шадабаринь, шэнжэлхы ухаан бодолынь, һенаһанаа табидаггүйнь, юрэнхы эрдэм болбосоролынь болон бүсад һайн һайхан шэнжэ шанарынь СССР-эй арадай депутадаар һунгаха дүүрэн этигэл найдабери түрүүлнэ. Энэ нүхэрной пертийн болон совет правительствын политикые олоной дунда ойлгуулагша, тараагша, дүлэтэ, хүрсэ үгэтэй пропагандист, хубилган шэнэдхэлгын эдэбхитэй хэбаадагша гэжэш,— гэжэ тэмдэглэжэн байна.

Райсобесые даагша Д. А. Сукнев, дайнай ба ажалай ветеран С. Д. Григорьев гэгшэд нүхэр С. В Ангаповай ветерануудай аша түгэнуудые хамгаалжа шадаха байһанда этигэн, хэрбээ тэрэнэй депутат болоод байгаа һаа, ямар захяануудые бэелүүлхэ байһыень хэлэжэ үгөө. Жэшээлхэдэ, Зэдын райондо дайнай ба ажалай ветерануудай байшан барюутха шухала гэһэн зехяа хэлэгдээ.

Орон соомнай залуушуул тухай хүүли бии болгохо тухай хэлсэнэ, хэрин ветеранууд тухай хуулиин абтабал, бүри һайн байгаа гэжэ бүсад нүхэд хэлээ юм.

— Эд бараанай, эдеэ хоолой зүйлнүүдэй сэн ургана. Ажалшадай селин хүлһэншье дээшэлнэ, хэрин менай абадаг пенсиин хэм хэмжээн лэ хубилнагүй. Энэ талаар оролдохо байгаат,— гэжэ «Мир» колхозой ветеран Д. Д. Бадмаев захяа.

С. В. Ангапов удаань Сэлэнгын райондо үүлзаагаа хэзэ. Гусиноозерск хотын Соведүүдэй байшанд сооо олоороо сугларһан ветерануудай урда ЦРБ-гэй туберкулезно диспансерэйахамад врач В. В. Максарова гаража, нимэ захяа хэлээ:

— Семен Васильевич, хэрбээ та СССР-эй арадай депутат болсо һаа, менай эндэ баригдахаяа байһан ундэр нөөтөгөй районууд хоорондын байшангай бериллые хиналта дорсо абахаа болоной. Тиихэдэ республикымнай пенсионнүүдэй районно коэффициент болон бүсад нэмэлтэнүүдэ хүртэнэгүй. Энэ асуудал анхаралсахаа хэрэгтэй.

С. В. Ангаповай шаби байһан, партийн райкомой нэгдэхи секретарь М. Д. Ангархаев СССР-эй арадай депутадта кандидат тухай олон һайн үгэнүүдые хэлээ.

СССР-эй арадай депутадта кандидат С. В. Ангапов үүлзалга хэһэн лэ газертаа «аха заха үетэнэй социальна эрхэнүүдые хамгаалхаяа окдоо программа намда үгы» гэжэ мэдүүлһэн байна.

Нүхэр Ангапов эдэ үдэрнүүдтэ Баргажанай районоор ябажа, һунгагшадтаяа уулзажа ерээ. Тэрэнэй саашаһаа ажал хэрэгэрнь һонирхохо зуураа, хэрбээ депутадаар һунгагдаад байбал, ямар асуудалнуудые онсо анхарха байһанаарнь һонирхобоб.

— Ороноймнай дайнай болон ажалай ветерануудай эмхиин комплексно «Анхарал» гэжэ нэрэтэй программа бии юм. Тиимэһээ менай бүхы хүдэлмэри тэрэнтэй эхитэй байха зэргэтэй. Залуушуулые дайшалхы-патриотическа ба оюун ухаан болдолой талаар хүмүүжүүлгэ тус программынь гол шэглэлнүүдэй нэгэниинь байха.

Хоёрдохеор, ветерануудай медицинын, худалдаа наймааней, ажаһуурадлэйнь талаһаа хангалгые үндэһөөрнь һэйжэруулха тухай асуудалнууд мун пэ «Анхарал» программымнай горилгонь гэшэ. Энэ программын еһоор, республикынгаа ажахы бүхэндэ дайнай болон ажалай ветерануудай байшангуудые нээхэ гэзэ харааленгүйбэ. Яруунын, Түхэгэй районуудта нимэ байшангуд бии болоо. Иваагада болон бүсад газернуудта баригдажа эхилэнхэй.

Дайнай болон ажалай ветерануудай Бүхэсоюзна эмхиин зүгһөө СССР-эй арадай депутадай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн хүнүүд мунөө бэлдэгдэжэ байгаа Пенсионно хангалга тухай Хуулиин проектые арад зоной зүбшэн хэлсэхэ, батаһан абаха хэрэгтэ нүүлгэхэ гаргаа гэжэ һанаһаб. Ветерануудай, инвалидуудай дайнай инвалидуудай пенсиин хэмжээе ехэ болгохо, дайнда алдаһан сэрэгшэдэй гэр бүлэнүүдые, интернационалист-сэрэгшэдые тэдхэхэ талаар асуудалнуудай дахинаа харагдаа һаа һайн һэн гэжэ һанаһаб,— гээд Семен Васильевич хөөрөөгөө түгэсхэбэ.

Дайнай болон ажалай ветерануудай Бүхэсоюзна соведэй зүгһөө СССР-эй арадай депутадта кандидат, Буряадай АССР-эй дайнай болон ажалай ветерануудай соведэй түрүүлэгшэ **Семен Васильевич Ангаповай** һунгагшад-ветерануудтаяа уулзалга үргэлжэлнөөр.

В. ТОКТОХОЕВА.

ЭЛДИН ТООНТОДОО...

Аргадын совхозой партийна организацийн секретарь Ш. Д. Бодиевтай газаа харанхы болжо байхада. Элигшэн нютаг хүрэжэ ерээ бэлэйбди. Малшадай энэ бишыхан тосхон совхозой түб һууринһаа 10 километр зайда. Аргада голой урда бэедэ оршодог юм. Энэ нютаг баян түүхэтэй. Эндэ түрүүшын коммунануудай, мун артельнүүдэй, нэгэн эмхидхэгдэһэн байна. Иигэжэ Элигшэндэ 1939 он болотор «Бага байдал» гэһэн артельдэ нютагай зон нэгэдэн ажаллагша бэлэй. Тэрэ үедэ эндэхи зон хонин, эбэртэ бодо мал, адуу үсхэбэрилдэг һэн. Элигшэнэйхид ехэ газарта хартавбха үргүүлдаг байгаа. Гадна эндэ тоно бүлдэг заахан завод бии һэн. Ар-елкиихид үйлэдбэриһэн тоно мяха Шэтэ. Эрхүү абаашажа, худалдадаг байһан юм.

Мунөө Элигшэн нютагта һу һаалиин багахан гуурта, мун 5—6 отарануд байрлана.

Бидэ Элигшэнэй һу һаалиин гууртын мал харуһалагша П. Ц. Аюшиевэй гэрэ орожо тэрээнтэй танилсабабди. Пурбэ Цыреновичай гэрэ орожо ерээд, удэшынгээ хоол бэлдэхээ пээшэйнгээ гал нооссожо байгаа бэлэй. Бидэ энэ хүнэй үнинэй танил байһан мэтэ тургэхэнөөр үгээ сийлоособоби. Тэрэ энэ үеэнэн, нютагайнгаа дунда һургуули, ажалпажа байгаад, дүргэнэн намтартай.Энэ хубүүн сэрэгэй албата үеэлгэ дүргэнэнэйнгээ һүүлээр гэрлэжэ, мунөө дүрбэдэхи жэлэй гуурта дээрэ ажаллана.

Менай хөөрэлдэлөөр байтар газаһаа тэрэнэй һамсан Д. Г. Аюшиева орожо ерээд, мантаи танилсаба. Дулгар Гармаевна түрэл нютагтаа 11 жэлэй туршада һаалишаараа ажаллажа байнхай. Тэрэ нютагайнгаа дунда һургуули дүргэнэнэйнгээ һүүлээр түрэл нютагтаа ажаллахаяа үлэнэн юм.

Энэ залуу айл хоёр үхибүүдые хүмүүжүүлнэ. Ехэ хубуунинь мунөө һургуулида ябана. Бегэнь гэрээ ааб даа.

Пурбын эжы Сыбжид Цыреновна Аюшиева түрэл Элигшэн нютагтаа 27 жэлэй туршада һаалишаараа ажаллаһанайнгаа һүүлээр пенсидэ гарабашье үнеэдэ тушаагдагүй. Тиихэдэ тэрэнэй басаган Пурбын дүү Галина нютагайнгаа дунда һургуули дүүргэнэнэйнгээ һүүлээр жэлэй туршада һаалишан Сэсэгма Цыреновае һэлгэжэ ажаллана. Һаар Галя эжынгээ үнеэдые даажа абахань. Гадна Пурбын һамган Дулгарай эжы Д. О. Арсаланова бүдэл пенсидэ гаратараа эндэ һаалишаараа ажаллаһан намтартай. Иигэжэ эдэ хоер наһатай болоһон эхэнэрнүүд үхибүүдээ хара багаһаань хэжэ байһан ажалдаа дурэгайгаар хүмүүжүүлээ ха юм. Һаалишанай ажалые бэлэн гэхын аргагүй ааб даа. Энээнинь Пурбэ Дулгар, Галя гурбан багаһаа мэдэхэ байгаа. Хэды тиигэбэшье, эдэ гурбан хүнгэн ажал бэдэржэ, городоор зайгуултангүй, элдин тоонто Элигшэн нютагтаа ажаллажа, ажаһуужа байна ха юм.

Мунөө Элигшэн нютагта 24 бүлэ ажаһууна. Эндэ зургеен залуу айл геологдоно. Тиихэдэ Элигшэндэ 10 наһа хүрөөгүй хорооод үхибүүд бии. Гадна Элигшэн тосхонинь тойроод, ахалагша хонишод Х. Г. Арсаланов В. Д. Жанаев, Т. Б. Раднаев, П. Ш. Хобраков болон бусадай отарануд оршоно. Тэдэнэй бүлэнүүдтэ бүһэл олон үхибүүд хүмүүжүүлэгдэнэ гээшэ ааб даа.

Хэдэн арбаад жэлэй саада тэд томо-томо колхозууд болон совхозуудай эмхидхэгдэхэдэ, Элигшэн мэтэ багахан һуруннуудыг орхигдожо, зониинь ехэ һуруннуудта нүүжэ эхилэн байна. Иигэжэ хэды ехэ газар, урданай бүүсэнүүд эзэгүй болоо гээшэб даа? Хэды тиигэбэшье һаань, Элигшэн нютагай зон газаар үнэнэ орхеогүй. Тэд тэдэнэр мунөө ямараар ажаһууна ажаллана гээшэб?

Эндэхи зониие мүүгаар ажаллана, ажаһуунаа гэхын аргагүй. Тэдэнэй худалдэрние абажа хараха болоо һаа, нимэ. Элигшэндэ һу һаалиин нэгэ гуурта байлгана гэжэ дээрэ дурдаһан байнаби. Тус гууртэдэ наймен һаалишад хамсаран ажаллана. Гууртые һүүлэй жэлнүүдтэ Ц. Д. Лыгденов муу бэшээр хүтэлбэрилнэ. Үнгэрһэн жэлдэ эндэхи һаалишад үнеэн бүриһөө дунда эзэргээр 1819 килограмм һу абаһан байна. Нөдондо жэлэй эхиндэ эндэхи һаалишад үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һу һааха гээд хараалһен юм. Тэд тэдэнэр энэ түсэбөө ганса нэгэ шалтагаар дүүргэжэ шадаагүй. Юуб гэхэдэ, зунидаа, ехэ һу һааха үедэ гууртын үнеэд ондоо фермэнүүдтэ абаашагдаа. Элигшэндэ халдабарита үбшэнөөр үбшэлһэн гэжэ тухайлагдаһан үнеэд асаргдажа, гурбан һарын туршада карантиндэ хаагдаа бэлэй. Тэд эдэ үнеэд ямаршье үбшөөр үбшэлөөгүй байшоо. Иигэжэ гурбан һарын үнэгөөд байхадаа, гууртын үнеэд гэдэргээ бүсаагдаа һэн.

Эдэ һаранудта һаалишад хэды ехэ һу дутуу абаа гээшэб? Совхозой дирекци генсал һаалишадай дундын салин хүлһэн эдэ һарануудай туршада тулэ'эн байнаа. Мунөө коллектив бүхэнэй ажалайнгаа эсэсэй дүнгүүдээр селин хүлһэеэ абажа байхада, энэнь хайшаа юм? Хэды тиигэбэшье һаань, эндэхи һаалишад түсэбүдээ дүүргэһэн байна.

Гууртын түрүү һаалишад С. Ц. Аюшиева, С. Э. Цыренова, Л. Б. Соргоова гэгшэд үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2000—2200 килограмм һу һаажа шадаа, һаалишан Лубсама Соргоова дунда чургуули дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр түрэл нютагтаа ажаллажа байнхай. Тэрэ түрүүшээр туналшаараа ажаллаһан юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ Санжидма эжынгээ пенсидэ гарахада, үнеэдыень дааже абаа бэлэй. Лубсама эжыгээ дахажа, һаалишанай ажал һайнаар мэдэхэ болоһон ааб даа. Иигэжэ энэ залуу басаган гууртын түрүү һаалишадай нэгэн болонхой. Жэшээнь, урэанда жэлдэ Лубсама Борисовна үнеэн бүриһөө 2500 килограмм һу һаагаан байна.

Элигшэнэй бригадын гэшүүд эрхим байдалда ажаллана гэхын аргагүй. Эндэхи малайнь байранууд хуушаранхай. Тиихэдэ малшад болон һаалишадай ажал онһожорууладаагүй. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, эндэ үнеэдэй типовой байра бариха саг тулажа ерэнхэй. Юуб гэхэдэ, хуушан байранууд соо ямаршье онһоон тухэрэлгэ тодхохоор бэшэ. Тиихэдэ тугалай шэнэ байра бариха хэрэгтэй.

Эндэ шинидхэгдэхээр болоһон асуудалнууд захаһаа олон. Жэшээнь, Элигшэн нютаг Аргата һуурининһаа 10 модоной зайда Аргата голой урда бэедэ оршоно гэжэ дээрэ хэлэһэн байнабди. Голой мульһэнэй унахада, Элигшэнэй зондо ехэ хушэр болодог. Тиимэһээ Аргата гол дээгүүр хүүрэг бариха саг тулажа ерэнхэй.

Элигшэндэ бани, худөөгэй клуб, магазин бии. Тэдэнэй байранууд булгадаа хуушаранхай. Баниинь байра бага. Тэндэ худалдэ хүн үгы, Тиигэжэ банида орохо хүнүүд тэрэнэйнгээ пеэшэн тулинэ. Үньень асарна. Эндэхи магазинда хэрэгтэй һайн эд бараан, эдеэ хоол асаргаданагүй. Нютагай зон сулоо сагтаа телевизер хараха аргагүй юм. Ушаар юуб гэхэдэ Элигшэн нютагай доро газарта оршодог дээрэһээ ямаршье антеннэ теле-дамжуулга абажа шаданагүй.

Эндэхи клуб соо хаа-яа кино харуулагдадаг, библиотекын номууд хубаагдадаг. Тиихэдэ иишэ газетэ болон журналнууд неделидэ нэгэ дахин асаргадана. Тиимэһээ эндэхи зон радиогоор ямар дамжуулгын болоохоо байһые эртээнһээ мэдэжэ абаха аргагүй.

Энэ һууринда фельдшерскэ пункт нээжэ болоомоор. Гадна һууринда мунөөшье болотор телефон тодхогдоногүй. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, энэ һууринда эдэ жэлнүүдэй туршада сомоной Соведэй, совхозой дирекцин болон бэшэшье организацинуудай зүгһөө ямаршье анхарал хандуулагданагүй гэжэ һанамаар. Энээн тухай эдэ организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд ямар һанамжатай гээшэб?

Г. РИНЧИНО,
манай корр.

Хурамхаанай район.

Шэнжэлэгшын тайлбари

СССР—КНР: ШУХАЛА АЛХАМ ХЭГДЭБЭ

…ЙН ЦК-гэй Политбюрэ…үүн, СССР-эй гадаа…ргүүдэй министр Э. А. …мидзе Хитадаи Ардын Республика албанай хэ…ой ошожо, бэлгэ оной …ин 2-һоо 4 болотор …нүүдые Пекин ба …хотонуудта үнэгэрэ…йна. Хитадай хүтэлбэ…, КПК-гай ЦК-гай Сэ…ын Комитедэй гэшүүн …полититтай, КНР-эй Түрэ…соведэй премьер Ли …уулзаһан, КПК-гай ЦК-…үүн, КНР-эй гадаа…эргүүдэй министр Цянь …ай хоер удаа хөөрөө…ые үнэгэрэһэн байна. …л зорилго бэелүүлэг…ает-хитад дэдын тур…ой уулзалгын болзор…ийлгодоһон байха юм. …оной маин 15-һаа 18 …М. С. Горбачев алба…эр Хитад ошоно бо…

…нараа үнэгэрэгдэхэ …хадаа хоер өдө сэ…оронуудай хоорондо…илсаануудай гуримшуу…э гэршэлэхэ байна. М. С. …ой ба Дэн Сяопинай …эр хоорөөдөөнүүдэй үе…ай хитад шэнэ г…элэй …нуудэй гол …лэнэ …телдорхой …охо…С. Горбачевой алба…эр Хитад …волго…

…хадаа хоер ороной хоорондо эбтэй эетэй байлгын, тэдэнэй хоорондохи харилсаануудай үндэһэ һуури табигдеха байна. Энэнь совет ба хитад арадуудай, мун бүхы дэлхэйн арадуудай эрилтэнүүдтэ харюусаха юм. Эндэ уташье, хушэршье зам гетагаадаа. 1982 оноо хойшо хоер ороной хоорондын харилсаануудые гуримшуулха хэрэг ябуулагдажа эхилээ. Энэ жэлдэ совет-хитад хөөрөөдөөнүүд үнэгэрэгдөө бэлэй, тиин экономическа, худалдаа наймаанай, эрдэм-техникын, соёлой талаар харилсаануудта яһала үрэ дүн түйлагдаа. Хэрбээ хоер ороной хоорондохи худалдаа наймаанай хэмжээн 1981 ондо 410 миллион швейцарска франкта хүрэдэг байбал, 1988 ондо 4 миллиард франк хүрэтэр дэшэлэнэн байха юм. Хилэ шадархи наймаан түргөө үргэдэнэ. Студентнүүд болон стажернууд эльгэгдэдэг болсо. Үнэгэрһэн үеэдэ Хитадта ба Советска Союзда 400 гаран совет болон хитад делегацинууд эрэһэн байна юм. Энэ үеэй жэлэй саада тэд хоер ороной хоорондохи харилсаануудые нимэ ехэ хубилалта болохо юм гэжэ «Һанаандашье оро…огүй байгаа» гэжэ Пекинэй недели бүхэндэ хэлэгдэдэг «Бэйцзин ревью» газетэ бэшэнэ. Совет-хитад хөөрөөдөөнүүдэй үедэ хилын асуудалнуудые шидхэлгэдэ горитойхон алхам хэгдээ.

КНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Цянь Цичэнийн албанай хэрэгээр Москва ерэлтэ онсо удха шанартай байгаа юм.

Хоер ороной хоорондохи харилсаануудые гуримшуулха хэрэг совет гадаадын политикада шэнэ үзэл бодол мундэлһэнөө хойшо түргэнөөр ябуулагдана гээд Хитадай хэблэл нэгэнтэ бэшэ тэмдэглэһэн байна.

Э. А. Шеварднадзе Хитадта үнэгэрэһэн хөөрөөдөөнүүдэй ба уулзалгануудай үедэ асер талын болон улаасхоорондын харилсаануудай шухала асуудалнуудаар һанал бодолнуудаа хөөрөөдөөндэ хабаадаһан өндөдөйһан байха юм. Совет сэрэгүүдые Афганистанһаа гаргалга онсо удха шанартай гээд хоер талынхид тоолоно. СССР ба КНР хоёрой хоорондо сэрэгэй зуришэлдөөной хэмжээн доошолһон, сэрэгэй талаар бэ бэедэ найдабаритай бологдожо байна.

Хөөрөөдөөнүүдэй үедэ Камбучийн асуудал зубшэгдөө. Энэ хадаа Пекинэй бодомжоор совет-хитад харилсаануудые гуримшуулгада «гурбан һаад түбэгэй» эгээл шухалань болоно. Үшөө 1985 ондо «энэ һаад түбэгые» зайдуулгаһаал дээдэ тушаалтадай хоер талын үүлзалга ба харилсаануудые гуримшуулга дулдыдеха юм гээд Дэн Сяопин хэлэһэн юм. Мунөө Пекинэй хэгдэһэн СССР-эй ба КНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй мэдүүлэг доторһ Камбучийн асуудалые түргэнөөр, зубөөр шидхэхэ, энэ зорилгые бэелүүлхын тула хоёр талынхид хүсэл оролдолго гаргаахаар болэн гээд тэмдэглэгдэнэ. Камбучийн вьетнам сэрэгүүдые гаргаһанай удаа эндэхи байдал түгшүүрилтэй болохо ёһогүй гээд Советска Союз ба Хитад тоолоно.

Камбучийн асуудал бүхыдее зубшэгдэшоо гээд һанажа болохогүй, эндэ шидхэгдэхэ юумэн үшөөл бии, энэ асуудалые зубшэлгэ саашадаа үргэлжэлүүлэгдэхэ юм.

Үгэ өндөдаае, улаасхоорондын харилсаануудай байдалжа байһые хоёр талынхид байшааба. Дутын Зүүн зүүгэхи, Урда Африкийн, Түбэй Америкийн байдалые гуримшуулха, Иран—Ирак хоёрой зуришэлдөөе болюулха тухай асуудалнуудаар һанал бодолойнгоо таарадаһые ба дутэрхы байһые хөөрэлдөөндэ хабаадагшад тэмдэглэбэ.

Э. А. Шеварднадзийн Хитад ошолго бүхы дэлхэйн хүн зоной анхарал татаһан байна. Харийн хэдэн арбаад журналистнуд Пекиндэ ерээ. Тэдэнние бүхы юумэн һонирхуулаа — дээдэ тушаалтадай уулзалгын болзорһоо эхилээд. Хитадай агуулахэ ханые харахе үедөө совет министрэй юрэн хитад зонтой хөөрөөдөөн хүрэтэр — барэнниень бэшэһэн байха юм. Совет-хитад харилсаануудые гуримшуулгадаа түрэн бүхэндэ өөрын согнэлтэ үгэгдэн байна. Нэгэ зариманда һайшаагдаашегүй байха. Энэ ушар хадаа өөрынгөө аша түйлые хараһэн, бусадта тойбо тодхор татахын тула хэгдэжэ байһан үйлэ хэрэг гэжэ пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдэ, Э. А. Шеварднадзе тэмдэглэбэ. Май һарада үнэгэрэгдэхэ советхитадай дээдэ тушаалтадай уулзалга болбол манай ороноудэй хоорондохи харилсаануудые гуримшуулха асуудалые «хүсэд шидхэхэ» юм. Энэнь совет-хитад арадуудай харилсаануудые улам үргэдэхэ эб найрамдалай бултаней аюулгүйн хэрэгэ улам эршэгэйгээр нүдөөлхэ байһаниинь ойлгосотой.

Геннадий КРИВОШЕЕВ,
ТАСС-ай корр.

Хилын саанаһаа

ТАСС · АПН

ХУДААН БОЛЗОРОЙ ПРОГРАММА

…ДОН. Совет-британ худалдаа наймаанай…ческа харилсаа…ын удаан болзорой …мые бүлүүлэ…ийн эхэ…ой зорилго…СССР-эй Министр…Соведэй Түрүүлэг…рлогоно Владимир Ка…түрүүтэй совет делегацин эндэ ерэһэн байна. СССР-эй химическэ промышленностийн министр Юрий Беспалов, СССР-эй ой модоной промышленностийн министр Михаил Бусыгин болон бусад тусхай тушаалтай делегацийн бүридэлдэ ороо. Британийн министерствэнүүд болон албан зургааануудай хүтэлбэрилэгшэдтэй, арадкаа наймаашадтай хоёр талын худалдаа наймаанай холбоое үргэдхэхэ тухай хөөрөлдөөнүүд үнэгэрэгдэхэ юм. Делегацин Британийн зарим фирмэнүүдтэ хүрэжэ, үйлэдбэрние эмхидхэлгэтэй, хүн зонние худалдаа наймаанай талаар хангалгатай танилсаха байна.

ПАКИСТАНАЙ ПРЕЗИДЕНТТЭЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

ДАМАБАД. Бүгдынхэй…ой …ой ба…ой хэрэгэ…рэлэй КПСС-эй ЦК-…литбюрогой гишүүн, …ой талаалай хэрэгүүдэй …министр Эдуард Шеварднадзе Пакистанай Пре…дзе Гулам Исхак Хаантай …. Энэ болойсо хоо…нэй үедэ улаасхоорон…ой маин 15-һаа 18 …М. С. Горбачев алба…ой гэршэлэхэ байна. М. С. …ой ба Дэн Сяопинай …эр хоорөөдөөнүүдэй үе…ай хитад шэнэ г…элэй …нуудэй гол …лэнэ …телдорхой …охо…С. Горбачевой алба…эр Хитад …волго…

…тандахи байдалые гурим…шуулгада хабаатай бүсэ…нуудтаяа һанамжанууд…даа холсэбэ. Афганистан…ахи байдалые гуримшуулха тухай Женевэдэхи хөөрөөдөөнүүдэр төлөөй абаһан үйлэнүүдэ…ой совет талаа Пакистанда ехэ эриттэнүүдые тавиһан байха юм. Афганистанай зэбсэгтэ оппозициор булимтаран абтаһан совет сэрэгэй алба хаагшадые Эхэ орондонь табихын тула тэдэнние дары түргоор сугсоолгэдэ туһалхые Пакистанай талын найдуулһан тухай СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Һануулба. Нимэрхүү энэрхы сэдьхэлэй зоныгто Пакистанай нинидхэхэдэнь, Советска Союз хэзэ нэгэтэ туналһан юм гэжэ Гулам Исхак Хан мэдүүлээ. Энэ талаар манай орон саашадаанные ороллолго гаргаха юм гэжэ тэрэ хэлэбэ. Ханй Ороной албанай хэрэгүүдэй Советска Союзда айлшалуа үрэлэ Э. А. Шеварднадзе Гулам Исхак Ханда ламжуулгаа. Энэ үрэлэлэнь хүндэтэй хүлээлгэн абтаһан байгаа.

ФИДЕЛЬ КАСТРЫН ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

КАРАКАС. Гадаадын үри шэриин асуудалнуудаар США-гай шэнэ захиргаанай болон Латиин Америкийн ороноудай хоорондохи хоорөлдөө хэзэ аргатай байһан тухай асуудалда найдалтайгаар ханданаб гэжэ Кубын Компартийн ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, республикын Түрэнэй Соведэй болон Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Фидель Кастро мэдүүлбэ. Карлос Андрес Пересэй Венесуэлын президентын тушаалда ороогыг баяр ёнололдо зорюулагдажа, Венесуэлын нинислэл хотодо үнэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ Фидель Кастро үгэ хэлэхэдэ, Кубада хүнэй эрхэнүүд хазагайруулагдана юм ха гэһэн. Кубада хабаатай гэмнэлгэнүүдэй эрид бурууцаһан байгаа. Кубын советнигүүдэй Никарагуада байлгагдаһан тухай асуудалда тэрэ хариусахадаа, тэндэ үлөөгдэһэн үсөөхэн хүнүүд гаргадаха юм гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Никарагуагай правительствын энэ талаар гүйцэлгэ хэхэдэнь, гаргаха баинабди. Имагтал Никарагуадахи, Сальвадортохи байдалые США сэрэгэй хүсоор гуримшуулан нинидхэхые хүсэнэ гэжэ Кубын хүтэлбэрилэгшэ тэмдэглэбэ.

СЭРЭГЭЙ УРБАЛТЫН ҺҮҮЛЭЭР

БУЭНОС-АЙРЕС. Генерал Стресснерэй хархис муухай засаг захиргаанние унагаалгын хэрэгые һаниндирлэхэ…Парагвайн нинислэл — Асунсьон болон орой бусад хотонуудай олон мянган хүн зон үйлсэ гудамжануудта гарабан байгаа. Үкмэо хүлгоё татаһан сэрэгэйхидэй болшиин болон президентын гвардийн подразделениннуудтэй тулалдаанай мүр сараа хаа хаанагүй харгдана — хумариннэһэн автомаатнинууд, галдагдаһан гэрнүүд, һэмэ хэрэгэлнүүдэй тэдэрхэннүүд. Олон арбаад шархатаһан хүнүүд госпитальнуудта оруулагдаа. Хоёр талаһаа 250-һаа 300 хүрэтэр хүн алуулаа гэжэ информационно агентствэнүүд мэдээлнэ.

Дивизионно генерал Андрес Родригес Парагвайн саг зуурын президентэр сонсохогдоо.

Урбалтын дүнгүүдээр унагаагдаһан гүрэнэй толгойлогшын, ороной зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ахамад командалагшын тушаалнуудаа бүүһэн тухайдаа зонхилогно Стресснер мэдүүлбэ. Урдын генерал-президент сэрэгэй урбалтые бэелүүлһэн хуурай газарай хүсэнүүдэй нэгэдэхи ябагаа сэрэгэй корпусой байрлалаг газарта хаагдажа байнхай. Ороной онцо тэрэнэ гаражи ошохо эрилтэ нигэ засагаархид Стресснерэй урда табиба.

Социалис ороннуудаар

ГАВАНА, 1989 оной түрүүшын үдэр — Кубын революцийн 30 жэлэй ойн үдэр Гаванын олохон хүн зон шэнэ гэрнүүдтэ саада тэй Кубада бага бригадануудай худалдаан һэргэгдэһэн юм. Эдэмнай барилганууд дээрэ худалдаа тула ойро зуура гол мэргэжэлээ орхиһон, мэргэжэлтэ барилгашадта һайн дүрэгаа тушаалаг коллективүүд болоно. Гэр байра барилгын асуудалда нигэжэ хандахадань, һайн үрэ дүнгүүд туйлагдана. Нөдондо жэлэйхитэй сасуулхада, хоёр дахин олон, урэанда жэлэйхиһээ гурба дахин олон гэрнүүд үнэгэрһэн жэлдэ баригдаа юм.

Олон жэлэй туршада Гаванада гэр байра барялгүй шахуу юм. Ушарынь гэбэл, революцийн урда тэд барилгын бүхы худалмэрийн 70 процентнь ниислэл хотодо хэгдэдэг байһан. Ороной хүгжэлтын тэнсүүригүй байдалые гуримшуулхын тула правительство бүсад хото городуудтахи барилгада ехэнхи мунгэ зоорн хүбэриллаг байгаа. Шэнэ предприятинуудтай хамта байрын шэнэ кварталнууд бодхоогдодог һэн.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Гаванада гэр байрын асуудал шангаар табигдадаг болоо. 2 миллион хүн зонтой хотодо 200 мянга гэрэн хүнүүдтэ гэр байра хэрэгтэй болонхой.

Иимэ багахан бригаданууд гэр байраһаа гадна поликлиникэнүүдые һургуулинуудые, хиллэмэ баридаг газар, социальна бүсад объектнүүдые барина. Хоёр жэл соо хүүгэдэй 100 саад бэрэ.

БУДАПЕШТ. Элүүр энхые хамгаалха талаар һэргылэмжын худалмэри һайжаруулха, олониитын спорт ба физкультура хүгжөөхэ зорилго нинтын шэнэ эмхиин—Элүүр энхые хамгаалха талаар спортивна нэгэдэлнүүдэй венгер холбооной урда тэбигдана.

Инфарктһаа болжо, хүнүүдэй наһа барагаар Венгри дэлхэй дээрэ түрүүшын һуруннуудэй нэгые эзэлдэг. Һүүлэй арбан жэлдэ 15 хүрэтэр наһанай венгер үхибүүдэй дунда сөхарай дибедээр үбшэлэгшэдэй тоо хоёр дахин олон болоо. 3 миллион гаран венгер эрхэтэд тамхи татадог. Энээнэй эсэстэ орон соо хүнэй дунд нанан хорожо, хүн зоной тоо үсөөржэ эхилээ юм.

Элүүр энхые хамгаалха талаар венгер спортивна нэгэдэлнүүдэй холбоо байгуулагшад физическэ хүмүүжүүлгые бүгдэд ниитын ба үялгата болгохо дурадхал оруулаа.

СОФИ, НРБ-гэй уран зохёолшод зохёохы ажалтенай өөнэдынгөө эмхиин ойн баярые тэмдэглэбэ. 75 жэлэй саада тэд орон соо Болгарийн уран зохёолшодой холбоон байгуулагдаһан юм. Энэ ойтой дашарамдуулан, ниислэл хотын олочин ын баярай суглаан боложо, БКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, НРБ-гэй түрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков хабаадаһан байна.

Суглаан дээрэ Болгарийн уран зохёолшодой холбооной түрүүлэгшэ Л. Левачев үгэ хэлэхэдэ, болгар литературын шухала зорилгонуудта онсо анхаралаа хандуулаа. Уран зохёолшод хубилган шэнэдхэлгын худалмэриин манлайда ябаха зэргэтэй гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

(ТАСС).

Советскэ Союзай туналалжаар баригдажа байһан Хоабиниин гидроэлектростанциин гол барилгануудай диилэнхинь газар доро бодхоогдохо байна. Аха дүү орондо бодхоогдожо байһан ГЭС-эй барилгада совет мэргэжэлтэд эдэбхитэйгээр хабаадажа, олон тоото вьетнам зониие худалмэришэнэй мэргэжэлдэ һургаха хэрэгтэ онсо анхарал табина.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Советскэ Союзда гагнууршанай мэргэжэл шудалһан залуу худалмэришэн, ТАСС-ай фотохроника.

Нангин дурасхаал

(Түгэсхэл. Эхиниинь февралиин 2-ой номерте).

Энэ үедэ дайнай газарһаа ерэлэн мэдээсэлнүүд аюултай байһан зандаа. Саарһан ерээ ха... гээд хүдөөгүүр шэбэнэлдэн татажа, эхэ эсэгэ, түрүүлхидһөөнь нюужа хөөрэлдэдэг болонхой.

Түрүүшын ялас гэмэ дохёо 1941 оной декабриин 6-да Улаан Армиин сэрэгшэдэй фашис булимтарагшадай урдаһаа добтолго хэжэ, ниислэл хотоһоо баруун тээшэнь намнахадань, хүнэй зосоо нэгэ бага нам гэнэн юм. Эндэ Сибириин сэрэгшэд һайса тулгалжа дайлалдаа. Тиин Сибирь, Алас-Дурнаһаа сэрэгэй частьнуудтай эшелонууд барууч тээшээ ошожол ошожол байба.

Нэгэ иимэ эшелондо баруулжа ябахадаа, гэртээ, Бата ахадаа хэдэ хэдэн бэшэгүүдые эльгээнэн байдаг. «Хайрата ганса амараг Цырегма шамдаа тон түрүүлэн бурьялан ябаһан улаан эүрхээйнгөө оёорһоо халуун мэндэеэ хүргэнэб. Сагай ошохо бүри шамһаа холо боло-болоһоор, мүнөө бүришье холодожо, баруун эүг баряад, ябажал ябанаб. Зуурандаа тогтонгүйгөөр тусхай газар хүрэгэр ошолгон болоо байха гэжэ һананаб. Дивизионнодо һара хахад байха ёһотой аад лэ, хахад һара болоод ябабабди. Нижнеудинск дээрэһээ шамда телеграмма эльгээбэб. Адрестай болоходоо дуулгахаб, тэрэнние абамсаараа бэшэг бэшээрэй. Нэгэ адресаар удаан байхагүйдөө болохоб, тиимэ тула минии адрес абамсаараа һайн байһан тухайгаа телеграмма сохихо ба дары бэшэг бэшэдэг байха хэрэгтэй. Станци Дивизионнодо байхадаа, январиин 18-да бэшэһэн бэшэгышни январиин 24-дэ абаад, хэдэн бэшэг эльгээгээд, шамһаа бэшэг абажа үрдингүй ябанаб.

Өөһэдынгөө байдал тухай бүлтыень бэшээрэй. Бадмажаб (һамганайнь аха) намһаа таһаржа, ондоо тээшээ эльгээгдээ, хайшааш ошоһоень һайн мэдэнэгүйб. Янжима абгай (фронтдо ябаһан нүгөө хадам ахынь һамган) Үдэ (Улаан-Удые богонёор нигзад нэрлэдэг байһан) ерэһэн байгаа һэн, уулзааб. Ага ошохоб гэхэдэнь, үлүү хубсаһа: дотор самсанууд, үмдэ, свитер, вааленка гэхэ мэтэнүүдые шамда дамжуулхыень абгайда орхеёд гараааб.

Зай, нигзад лэ һайн байгыт даа, минии хаанаһаашье захяа һаам, ерэжэ уулзахаяа бодохо хэрэгтэй гэжэ мэдэнэ аабэш даа. Һайнууд байгты. Һаядаа баяртай уулзая! Хүүгэдээ, шамаяа шангаар тэбэрижэ тааланаб. Түрэлхидтөө бултандань мэндые хүргөөрэй. Зай, баяртай даа. Амарые хүргэгшэ шинии Садо. 5. II. 42 г. Энэ бэшэг айхабтар яаржа, Нижнеудинск станцида халта тогтоходоо бэшэжэ табибаб, Садо».

Ураалай шэлэ дабагдаба, саашаал ябанабди гэжэ һамгандаа бэшээд, нэгэ иимэ дуу зохёогоод, дуулажа ябанаб гэжэ бэшээ һэн гэнэ:

Наранай нааханнуур ябахагүйл аад,
Нарин шаргын хэрэг юун бэ,
Наһандаа суггаа ябахагүйл аад,
Найдамтай инагай хэрэг юун бэ,
Үүлэнэй нааханнуур ябахагүйл аад,
Үидэр шаргын хэрэг юун бэ,
Үендөө суггаа ябахагүйл аад,
Үлэмжэ инагай хэрэг юун бэ,

— гээд бэшэһыень Цырегма Балдановна сээжээр хэлээд үгөө һэн. Энэ бэшэгынь олдоогүй.

Дайнай эхилһээр наймадахи һара. Түрэл оронойнгоо газар дайдые дайсанһаа сум сулөөлтэр үшөөл олон удэр, ехэ хүсэн хэрэгтэй, шэрүүн хатуу олон дайн байлдаанууд болохо байба. Февралиин эхеэр Дивизионно станциһаа гараһан эшелон баруун эүг тээшэ замаа үргэлжэлүүлһээр. 1942 оной февралиин 16-да харгыг баһа бэшэхэдээ, Б-С. Иванов иигэжэ захина: адрестай болоходоо, телеграммаар дуулгахаб, тиигэмсээрни байдал тухайдаа, Агын бүхы һонининие дары түргэн бэшээрэй. Хоёрдохи шухала захиха юумэн гэхэдэ, эөөри гамнажа, хооһо нойтоор зобожо тулижа байлтагүй, иланганаа хүүгэдээ һайнаар, хараан сохингүйгөөр томо болгохо хэрэгтэй. Энэ минии захяае хэээдэ һанажа, мартангүйгөөр ябахыеш найданаб.

Намда һанаа сэдьхэлээ зобохо юумэ үгы, таанарай, өөрөө талаантай болнай амиды мэндэ үлзахамнай хаана ошохонь даа, харин **ямаршье үе тудажа магад тула ерэ гэжэ минии телеграмма шамда хаанаһаашье сохиболни, ерэхые бодохо хэрэгтэй гээшэ бэд даа. Элүүр эниэ ябабал, тиимэ телеграмма эльгээхэ бэшэ, бэрхэтэйшэг үеын болоо хада тингэхэ байхаб.**

Ерэхэ зун гэр байраяа найдамтай зондо даалгаад, хүдөө гаража амарха, аршаанда һүүхые бодоорой хүүгэдтэеэ суг, би һара бүри мүнгэ эльгээжэ байхаб. Партиин айкомой адресаар эльгээхэб, тэндэнээ абадаг байна бээшэ.

Намда һанаагаа зобожо мууджа бү байгаарай, заа гу, бишни амиды мэндэ ябабал, яахашьегүй, хүнэй хубүүдэй ябадагые ябалсаад лэ байгдаха юм байха, ехэ хойно гаража, мууджа ябагдахагүй даа, гансал шамаяа, хүүгэдээ һанажа мэгдэгдэнэл даа, бэшэ ядаха юумэн юун байхаб даа.

Удаан саг соо — арба гаран хоногто вагон соо ябахада, залхуутай болошоно, тиигэхэдэнь дуу зохёожо дууланам:

Хадынгаа анхалаг ногоондо
Хазаартал морим татуурнал,
Хайратай гансахан
шамхандаа
Харахан эүрхэм татуурнал.
Уулынгаа анхалаг ногоондо
Унагшал морим татуурнал,
Ушарһан гансахан
шамхандаа
Ухаан эүрхэм татуурнал.
Шэлынгээ анхалаг ногоондо
Шэбшэгэрхэн морим
татуурнал,
Сэдьхэлтэй гансахан
шамхандаа
Сээжэл эүрхэм татуурнал,

— гэхэ мэтээр дуулажал ябанам даа. Зай, хайратай гансахан Цырегмаам һаядаа баяртай уулзая даа. Шамаяа, хүүгэдээ тааланаб. Баяртай, амарые хүргэгшэ шинии Садо. Казань хото хүрэжэ ябахадаа бэшэбэб. 16.II.42 г.»

Дайнда ошожо ябаһан залуу хүнэй һамгандаа хандаһан захяануудай мүрнүудые сэдьхэлээ хүдэлгэнгүй үншаахаар аал. Энэ хүнэй толгой соогоо олон бодоя мухаюулжа ябаһаниинь ойлгосотой. 47 жэлэй саада тээ бэшэгдэнэн мүрнүуд...

Энээнэй һүүлээр Москваһаа февралиин һүүлээр гэртээ бэшээд, удаань дайнай газарһаа бэшэбэ. Сэрэгшын бэшэгүүд тухай ярижа байгаа хадаа энээн тухайда хэдэн бодомжо хэлэлтэй. Дайлалдажа ябаһан сэрэгшэндэ гэртэхинһээ, иигэ нүхэрһөө ошоһон бэшэгэй удха шанарай сэгнэшэгүй байһан тухай хэлэлтэшьегүй байха, ахамад үеын хүнүүд энээнние һайса мэдэхэ. Тезд энэ холбоон бирагүй байһан гэжэ хэлэхэ ёһотойби. Сэрэгэй шалгалта (цензура) хэгдээ гэнэн тэмдэгтэй гурбалжан хушуутай бэшэгхэнүүд ерэдэг хала захяануудай нэгэн — бэшэг лэ түргэнөөр бэшээгдэй гэжэ һамгандаа хэдэн удаа дабтажа захина гээшэб. «Хайрата Цырегма, Ким, Роза, Клара, ахай абгайнар болон бэшэ түрэлхид таанартаа тон түрүүлэн аяар холын баруун фронтһоо амар мэндэеэ хүргэнэб. Би мэндэ һайн ябанаб. Дайнда орохоор арбаад хоногоб, мүнөө хадаа ямаршьегүй һайн лэ ябажа байгдана. Таанарай мэдэнэгээ юун тиимэ амарта юумэн һайхань даа, хатуу бэхэ сагай тохёолдодогые тооложо барагдашагүй. Тезд энээн тухай бэшэжэ, таанарай һанаа зобоохоной улуу, тиимэ тула олон юумэ шашалтагүй гэжэ һананаб. Таанарта аттестат (офицернүүдэй салин энээгээр үгэдэг байһан) эльгээхэ арга болногүй, тиимэ тула мүнгөөрнь эльгээхэ гэжэ байнаб. Февраль, март һараннуудай салин абаадүйб. Энэ хоёр һарын салин абамсаараа таанарта мүнгэ эльгээхэб. Агын һүүгуулиин адресаар абуулхаб. Почтодо ошожо, Цырегма, һуагшалжа байгаарай. Мартын 6-да адрестай болоожо, бэшэг эльгээгээб. Энэ бэшэг абаһан дары бэшэг түргөөр бэшэгтэ. Ехэл хүлеэнэб. Телеграмма эльгээхэ арагүй байна. Зай, бүгэдэ мэндэ һайн үулзая. Хүүгэдөө тааланаб. Баяртай даа. Амары хүргэгшэ Садо. 16.III.42 г. Адрес: полевая почтовая станция 1664, 136 стрелковый полк, конный взвод Иванову Базар-Садо Ивановичу».

1942 оной март һара. Иилатын үдэрэй ерэтэр үшөө олон удэр, һуниинүүд һэлгэхэ, нилээд олон шуһата байлдаанууд болохо, үшөө хэдэн олон хубүүд алдагдаха байгааб.

Б.-С. Ивановай һүүлшын бэшэгүүдэй нэгые дурдая. «...Бишни мүнөө мэндэ һайн лэ ябанаб. Дайнда хахад һара тухай ябаад, мүнөө дайнай газарһаа 7 модоной газарта 5—6 хоногто байхаар гэдэргээ гараад байнаб. Тон һаядаа дахин дайнда орохо байхаб. Юу хэлэхэб даа, хатуу бэхэ саг үе дайралдахал юм байнал даа, тиигэбэшье мэндэ һайн гаралсажа ябанаб, хожомсо юунэй болохые хэн мэдэхэб даа. Хүүгэдээ, шамаяа һанажа, эосоом багаршана, тезд яахаб даа. Дары дайсанаа даража, амиды мэндэ таанартаа бүсэбел, ямар ехэ талаан жэргал һааб гэжэл ганса юумэ бодогдоно. Тезд юун болохо юм ааб даа.

Адрестай болмоосоосо 3 бэшэг шамда бэшээб. Түрүүшынхидынь хүрөө ёһотой. Хэрюу хүлеэнэм. Иинаг ганса шамһаа Шэтэн городто тараһаар хоёр һара хахад болобоб. Хүүгэдээ, шамаяа ехээр һананаб, эхэ үедэ хүүгэдни хэр томонууд боложо, ямаханнууд болоо хаб гэжэ ходо бодоноб. Хүүгэдтээеэ хахасаһаар 5 һара болобоб. Мүнөөдэр шамда 800 тухэриг эльгээбэб. Гадна һарын салинһаа 400 тухэриг һарадаа абажа байхаар аттестат ябуулхаб. Апрельһээ эхилжэ абажа байхаш...»

Морин тагнуулшадые хутэлбэрилжэ ябадаг хүн байгаа. Тагнуулда ошохо, һэмээхэнээр саашаа орохо, наашаа гараха... Эдэ бүгэдэнэй хоорондо Бата ахадаа, нютагайнгаа ахамад багша Дугар Цыдено болоод бэшэшье нухэдтөө Б-С. Иванов бэшэг тэмдэг эльгээжэл ябаһан байдаг. Дайсаниие даражал, гэртээ бусахабди гэжэ бэшэдэг һэн гэнэ.

Бүдүүн үбһые
бүхылгэнгүйгөөр,
Нарин үбһые
найгуулангүйгөөр
Тагнуулда ябаха
ёһотойбди,—

гэхэ мэтээр шүлэглэн бэшэдэг һэн Садо, бэшэ мүрнүудыень мартажархёолбёо,— гээд Дугар Цыденович хөөрөө бэлэй. Тагнуулда ябажа ерээд, ойро зуура амарха һамбаанда бэшэг эльгээнэб гэжэ бэшэдэг һэн гэнэ.

Иигэжэ байтараа бэшэг ерэхээ болишобо. Отол бэшэжэ ябаһан хүн аад, гэнтэ абяа шэмээгүй болоходоо һэжэглэхээр... Элдэбын бодолнууд толгой соо орохо... Тиигэнээр байтаа элдэб ябаган үгэнүүд тараба:— Иван Сада (нютагтаа иигэжэ нэрлэдэг байһан) дайнда һалаа ха, Агаһаа фронтдо ябаһан врач эхэнэр хараа юм ха гэхэ мэтэ һураг суу таража, гэр булынхидэйнь һанаа сэдьхэл зобоохо.

Сэрэгшэнэй бэшэгүүдэй зариманиинь лэ хадагалемжада үлэһэн байна. Эдээнһээньшье түүбэрилжэ, эндэ дурдагдаба.

97-дохи стрелково дивизиин 136-дахи полкын взводой политрук тушаалтай дайлалдаһан Базар-Садо Иванов 1942 оной мартын 31-дэ дайсанай һомонһоо унаһан, Смоленскэ областиин, Вертное гэжэ газарта хүдөөлүүлэгдэгэн гэжэ Обороныи Министерствын Түбэй архивай дансаһаа олдонхой.

Мэндэ ябаа һаа, Базар-Садо Иванович дала гаража ябаха һэн. Дайнда морходоонь, багахануудаар үлэһэн үриинэрынь булта эрдэмтэй, мэргэжэлтэй болонхойнууд. хуу түбхинэнхэй, үри эөөри удхэжэ һуудаг. Ехэ Ким хубүүниинь ганса Совет орон дотороошье бэшэ, мүн гадаадыншье гүрэнүүдтэ элитэ бэлигтэй дуушадай нэгэн, үндэр дээдэ нэрэ зэргэтэй мүн. Роза басаганиинь модельер, Сэсэгмаань биологи, химиин багша, нютагайнгаа дунда һүргуулида хүдэлдэг.

Фронтдо мордохоодоо, Базар-Садо Иванов тон һүүлдэ һамгандаа иигэжэ захинан байдаг: «...хүүгэдыемни нэрэһээм бү гаргаарайл даа...» Энэ захяаень Цырегма Балдановна мартаагүй. Нэрыень нэрлүүлхыел нэрлүүлжэ ябаһа: Бурядай гүрэнэй Ленинэй орденто оперо, баледэй театрай дуушан, СССР-эй арадай артист Ким Базарсадаев дуулана. Иимэшүү соносхолнуудай Парижда ба Шотландидашье, Швецидэ ба Финляндидашье, социалис оронуудташье хадаатай байхыень хүн зон хараһан, Бурядай дуушанай дуулахые шагнажа, альгаяа ташаһан байха.

Сэрэгшын иинаг ганса нүхэр Цырегма Балдановна тухай богонихоноор дурдаха ёһотойбди. Үбгэнөө хүлежэ-хүлежэ сүхэрхэдөө, һүүлдэнь ондоо хүнтэй хамтаржа, ажабайдаяа зохёоно бааталй болоо һааб даа. Дайнай, ажалай ветеран хани нүхэр Балдан Жамсарановтай, эхэ эсэгынгээ гуламта дээрэ һуурижанхай. Арбан хоёр үриинэртэй, ашанарһаа байха гушанарай шарай хараһан, эгээл үнэр баян эжы, сула сэбэр зандаа, һаял дала наһа хүрэжэ ябана. Энэ ехэ булэ соо бүхы мэргэжэлтэд, ба-шанар, агрономууд, сэрэгэйшье тушаалтан, аргашад, хэлхеэ холбооной мэргэжэлтэн гэхэ мэтэнүүд бии. Урда, хойнохи эсэгэн хүүгэдые яагаад иимэ эбтэй эмхитэйгээр хүмүүжүүлхэб гэһэн оншо аргын нюусые эдэл хөёрһоо, иланганаа эхэ хүннөө асуубал, нилээд һонирхолтой юумэ мэдэжэ абахаар, шэнжэлэлгэшье хээ һаа, хүмүүжүүлэгшэдтэ хэрэгтэй онсо арга олдожо боломорр байха гэжэ һанаабди.

Д. ЖУГДУРОВА.

Спорт — Спорт — Спорт

ҮБЭЛЭЙ ЗҮЙЛНҮҮДЭЭР

ВЛКСМ-эй ЦК-гай «Алтан шайба» гэжэ клубай шанда хүртэхьи түлөө республикын түрүү һуури эзэлэгшэй мурысөөн Улаан-Удэдэ дүүрэбэ. Мурысөөн наһанай хоёр булэгөөр үнгэргэдөө.

Аха наһанай эдир хоккеистнууд Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ наадаба. Загарайн районой эдир хоккеистнууд эгээл һайн һорилго бэлэдхэлтэй байһанаа харуулжа, «Алтан шайба» гэжэ клубай шанда хүртөө. Железнодорожно районой «50 лет Октября» команда, «Буревестник» гэжэ хүүгэдэй клуб удаадахи һууринуудта гараһан байгаа.

Дүндуур наһанай булэгтэ мурысөөн 18-дахи һургуулиин хоккейн талмай дээрэ болобо. 4 команда түгэсхэлэй нааданда хабаадаа. Эндэ Железнодорожно районой «Буревестник» гэжэ хүүгэдэй клуб ималта туйлаба. Загарайн болон Хойто-Байгалай районуудай командануud шангай һууринуудта гараа.

• • •

«Сезон нээлгыень» шанда хүртэхын түлөө хүүгэдэй спортын 4-дахи һургуулиин түрүү һуури эзэлхын түлөө нэмэл мурысөөн мачай республикын ниислэл шадархи Улаан-Бургааната гэжэ хадын табшаланда үнгэргэгдөө. Манай республикын бүхы шахуу хаданаа санаар һолжорогшод мурысөөндэ хабаадаһан байгаа.

Түмэр замай техникумэй һуагша Алексей Котов ехэ сланомда түрүү һуури эзэлбэ. Моторно заводой жолоошон Виктор Овчинников шалгалтын 35 үүдэтэй 400 метрэй зайда түсхай сланомда мурысэхдөө, ималта туйлаба.

Эдиршүүлэй дундаһаа иимэ сланомуудта 13-дахи һургуулиин һуагша Дима Ибрагимов, Женя Поломошинов гэгшэд түрүү һуури эзэлһэн байгаа.

Б. МИРОМАНОВ.

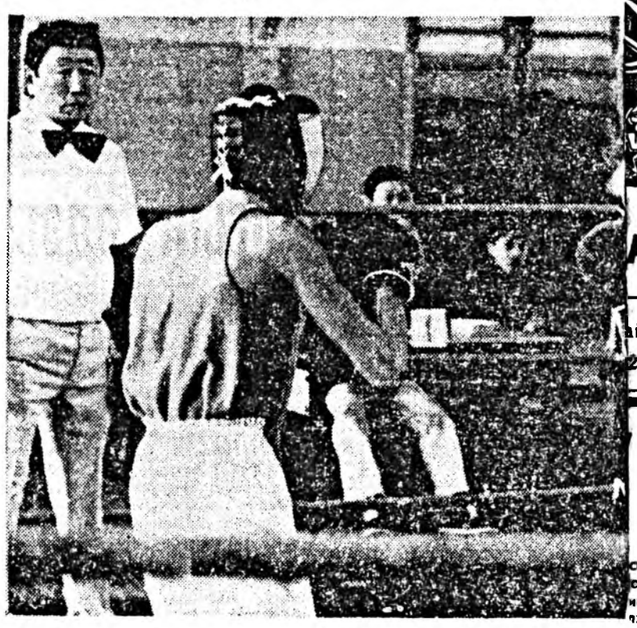

БУРЯАД ОРОНОЙ боксын нэрэ хүндые һэргээхэ талаар һүүлэй жэлнүүдтэ ехэ хүсэлэл ороолгоо гаргадажа байнхаи. Энээнэй тула манай республикын тренер-нүүд, мэргэжэлтэд хүүгэдэй спортын һургуулиин хүдэлмэрине эрид һайжаруулха зорилго табинхай. Бэлигтэй булгүдые зүбөөр шэлэжэ ошоо мүүжүүлгэдэ онсо анхаралшэлүүлэх асуу.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эдир бүшэн хэлсэнэй талдаан.

ХАБААДАХА КОМАНДА ЭЛИРБЭ

Багдарин тосхондо республикын хүдөөгэй спортын түрүүлэй гурбадахи наадануудта хабаедаха эрхэдэ хүртэхын түлөө шатараар мурысөөн үнгэргэгдэбэ. Хэдэн булэгтэ хубаараад наадаһан энэ мурысөөндэ Хоринн, Тарбагатайн, Ярууныи, Баунтын районуудэй суглуулагдамал командануud хабаедаа.

Наадалай түрүүшын удэ Тарбагатайн районой шатаршад Ярууныи суглуулагдамал командада 3,5:1,5 гэһэн тоотойгоор, харин Баунтын районой команда Хоринһоо ошоһон (эдэнэрэй командаһаа нэгэ шатаршаниинь ерэгүй) дурбэн шатаршадые шүүһэн бэйба. Хоёрдохи уулзалгада Хоринн районой команда ярууныи-дые 3:2 гэһэн тоотойгоор бүдэрүүлжэ шадаа. Мүн энэ удэр Багдариней команда Тарбагатайһаа ерэһэн шатаршадта 4:0 гэһэн тоотойгоор шүүгдэхэ бэлэй болобо.

Һүүлшын уулзалгада Багдаринай шатаршад Ярууныи районой команды 4:1 гэһэн тоотойгоор илажа, дүн хамта 8 очкотой болоһон байба. Удаадахи хюлгын саана һуурнан Хоринн, Тарбагатайн районуудай командануудай хоорондо үсэд шанга тулалдаан болоо. Иланганаа табадахи хюлгэ дээрэ наадаһан эхэнэрнүүд Наталья Виноградова (Тарбагатай) нүхэрэйгөө нэгэ бодо абажа хүбүүгэ бэрсэдэг гаргаа. Энэл удэ тэрэнэй часыгай тугхан унажа, шүүгдэнэндэ тоологдохо баатай болоо бшуу. Тиигэжэ Тарбагатайн районой командада илажа гарэбашье, Багдариной шатаршад олон хүниие шүүһэн байжа, спортын үбгэлэй наадада хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ. Хоринн Тарбагатайн районой шатаршад түгэсхэлэй наадада хабаедаха эрхэдэ хүртэхын түлөө бүсэд районуудай хөёрдохи һуури эзэлһэн командануудтай наадаха болоно.

Загарай тосхон Хойто-Байгалай, Мухар-Шэбэрэй районуудай командануудай хоорондо үсэд шанга тулалдаан болоо. Иланганаа табадахи хюлгэ дээрэ наадаһан эхэнэрнүүд Наталья Виноградова (Тарбагатай) нүхэрэйгөө нэгэ бодо абажа хүбүүгэ бэрсэдэг гаргаа. Энэл удэ тэрэнэй часыгай тугхан унажа, шүүгдэнэндэ тоологдохо баатай болоо бшуу. Тиигэжэ Тарбагатайн районой командада илажа гарэбашье, Багдариной шатаршад олон хүниие шүүһэн байжа, спортын үбгэлэй наадада хабаедаха эрхэдэ хүртэбэ. Хоринн Тарбагатайн районой шатаршад түгэсхэлэй наадада хабаедаха эрхэдэ хүртэхын түлөө бүсэд районуудай хөёрдохи һуури эзэлһэн командануудтай наадаха болоно.

• • •

Г. САПУНОВОЙ ШАНГАЙ ТҮ

Жаредахи онуудта классическа барилдаагаар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мурысөөнүүдтэ Геннадий Сапунов хэдэн жэл удаагуур толотомо ималта туйлажа, чемпион болоһон намтартай. Мүлимэл һайн арга дүрэтэй, гуаршагүй хүсэл зоригтой байһаараа тэрэ дэлхэйн элитэ мэдээжэ атлэдүүдые диилэжэ гарадаг байһан юм.

Багдаринай дунда һургуулиин дүүргэгэд байха үедее тэрэ классическа барилдаагаар һонирхобо. Тиихэдэ район дотор барилдаанай секци үүдэлдэгүй һэн. Гэбэшье Сапунов спортын наадануудые эрхижэ, бэе махабадаа хатуужуулһан байгаа. Энэнь лэ тэрэнэй эгээл үндэр үрэ дүнгүүдэй үндэһэ һуури болоһон байгаа. Мүнөө Баунтын районой туб һууринда дүрэ будяалдалгын барилдаагаар секци хүдэлдэг.

Эгээл тиимэхэ районой спортын хүдэлмэрилэгшэд классическа барилдаагаар дэлхэйн хоёр дахин чемпион, СССР-эй спортын габьяата мастер, СССР-эй габьяата тренер Геннадий Сапуновой шанда хүртэхын түлөө дүрэ будяалдалгын барилдаагаар мурысөө хэдэн жэл соо үнгэргэжэ байнхай.

СССР-эй Госкомспортын таһагай начальник Г. А. Сапуновой нютагайнгаа эдир барилдаашадта эльгээһэн телеграмма мурысөө нээлгын парад дээрэ соносхогдон үншагдаа. Эгээл тиимэһээ зэншалта наадан хүмүүжүүлхы ехэ удха шанартай байба.

Тренернүүд һуагшадтаа заабари зубшэлнүүдые үгэнэ, эдир хубүүд бүхы бүеэ мурысөөндэ зэйнэ. Нютагай соёлой байшан соо хүн зон олоч. Илагшадые, диилдэгшэдые альга ташалгаар халуунаар амаршална. Тиихэдэнь эдир хубүүд бүхы арга дүрэеэ, хаба шедалгаа харуулна. 170 гаран хубүүд сооһоо хэн нэгэниинь урган гаража, дэлхэйн чемпионшье болохо аалам, хэн мэдэхэб? Шэтэн областиин, манай республикын хэдэн районуудай, Улаан-Удын һургуулиинуудай эдир спортсменүүд хабаадаһан байгаа.

Хибэсэй эзэд — Баунтын районой түлөөлэгшэд комендаараа илаба. Багдаринай дунда һургуулиин һуралгша Слава Пестерев мурысөөнэй эрхим спортын бүлгэмэй нэгэдэхи команда ималта туйлаа. Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй болон «Динамо» бүлгэмэй командануud удаадахи һууринуудта гараба.

Улаасхоорондын классай спортын мастер Иосиф Файнштейн (Хабаровск, 3-бэсэгтэ Хүсэнүүд) 338 очко абажа, эрэшүүлэй дундаһаа чемпион болоо Улаасхоорондын классай спортын мастер Ирина Масленникова (Андропов хотэ, профсоюзуудай спортын бүлгэм) эхэнэрнүүд сооһоо шалгарһан байха юм.

ШЭНХИНЭЭТЭ ГОДЛИНУУД

Һур харбалгаар РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө үбэлэй мурысөөн Чувашай АССР-эй Новочебоксарск хотын химическэ комбинадай манеж соо үнгэргэгдэбэ. России Федерациин хори гаран область, хизаар болон автономито республикын суглуулагдамал командануудай 130-аад мэргэшүүл хабаадаһан байгаа.

Манай республикын 17 һур харбагшад Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй болон «Динамо» бүлгэмэй нэрэ хүндые хамгаалаа. Мурысөөн спортын бүлгэмүүд болон клубуудай дунда үнгэргэгдэһэн байха юм.

Мурысөөнэй дүнгүүдые соглоходо, эрэшүүлэй дундаһаа Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй мэргэшүүл түрүү һуури эзэлжэ, России Федерациин Спорткомитедэй дамжуулгын кубогаар шагнагдаа. Гол түлөө манай мэргэшүүлһэ бүридүүлэгдэһэн «Динамо» бүлгэмэй суглуулагдамал команда хоёрдохи һуури эзэлбэ. Эхэнэрнүүдэй дундаһаа профсоюзуудай спортын бүлгэмэй нэгэдэхи команда ималта туйлаа. Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй болон «Динамо» бүлгэмэй командануud удаадахи һууринуудта гараба.

Улаасхоорондын классай спортын мастер Иосиф Файнштейн (Хабаровск, 3-бэсэгтэ Хүсэнүүд) 338 очко абажа, эрэшүүлэй дундаһаа чемпион болоо Улаасхоорондын классай спортын мастер Ирина Масленникова (Андропов хотэ, профсоюзуудай спортын бүлгэм) эхэнэрнүүд сооһоо шалгарһан байха юм.

ХОККЕЙН ТАЛМАЙ ДЭЭРЭ

Шайбатай хоккейгээр Буряадай АССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мурысөөнэй наадануud республикын хото городуудта, һуурин тосхонуудта үргэлжэлнөөр.

Энэ жэлдэ командануud хоёр удэр соо удаа дараалан наадана.

Закаменск хотодо нютагай «Металлург» Улаан-Удын «Соколтой» уулзаба. Эдэ хоёр наадада талмайн эзэд 9:4, 11:2 тоотойгоор шүүгээ.

Улаан-Удын түбэй стадион дээрэ ЛВРЗ-гэй спортклубай хоккеистнууд хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой «Металлист» командатай наадаба. Тиихэдээ түмэр замшад 9:4, 12:1 тоотойгоор илажа, урагшаа дабшаһан байха юм.

«Локомотив» команда мяхаконсервын комбинадай хоккеистнүүдые ядамаггүйгөөр илаһан байгаа — 9:1, 13:2.

13 наадалай һүүлээр ЛВРЗ-гэй спортклубай команда 23 очко абаад, түрүү һуури эзэлжэ ябана. «Локомотив» 19 очкотойгоор хоёрдохи һуурида гараба. Северобайкальск хотын «Сибиряк» 8 наадалай һүүлээр 14 очкотойгоор гурбадахи һуури эзэлнэ. Тезд тэдэ транспортын «Локомотивые» хүсэхэ аргатай.

• • •

Бумбэгэтэй хоккейгээр республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө 27-дохи мурысөөнэй наадануud үргэлжэлнөөр.

Авиационно заводой «Забайкалец» команда һүүлшын наадада Ахын районой хоккеистнүүдые 7:2 тоотойгоор шүүжэ, дүн хамта 23 очкотойгоор түрүү һуури эзэлжэ, России Федерациин Спорткомитедэй дамжуулгын кубогаар шагнагдаа. Гол түлөө манай мэргэшүүлһэ бүридүүлэгдэһэн «Динамо» бүлгэмэй суглуулагдамал команда хоёрдохи һуури эзэлбэ. Эхэнэрнүүдэй дундаһаа профсоюзуудай команда ималта туйлаа. Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй болон «Динамо» бүлгэмэй командануud удаадахи һууринуудта гараба.

Улаасхоорондын классай спортын мастер Иосиф Файнштейн (Хабаровск, 3-бэсэгтэ Хүсэнүүд) 338 очко абажа, эрэшүүлэй дундаһаа чемпион болоо Улаасхоорондын классай спортын мастер Ирина Масленникова (Андропов хотэ, профсоюзуудай спортын бүлгэм) эхэнэрнүүд сооһоо шалгарһан байха юм.

Буряадай губуунай фабрика (директорынь Ту
(директорынь
даһаа спорт
Жаргал Дамб
Валентина Са
таа табдаг
эзэлбэ. ССС
зуная IX Сп
лютна чемпио
классай спо
лентин Дорж
рила гараһан
тэдэнэр гурб
13-даа 21 бо
«Олимпийский
на комплекс
СССР-эй үбэ
хабаадаха эр

Спорт-экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30 — «120 минута». 9.35 — «Зүүн Сибирь» — киножурнал. 9.45 — «Иоганн-Себастьян Бах» — 4 серитэй уран һайханай фильм. 2-дохи, 3-дахи сери. 12.35 — Мультфильмнүүд. 13.05 — Баримтата фильм. 13.15 — Шэнэ һонин. 13.25 — Ородой хореографическа фольклорно ансамблиин концерт. 14.05—«Время платить долги» —баримтата фильм. 16.30 — Шэнэ һонин. 16.45 — Һунгалта угтуулан. 16.55 — Биатлон. Дэлхэйн чемпионат. 20 километр. Эрэшүүл. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00— Багахан концерт. 20.10 —Соведүүдтэ — засаг! СССР-эй арадай депутадуудые һунгаха кампанида Витебскын телевизионно заводой коллективэй хабаадалга тухай. 20.40 —«Иоганн-Себастьян Бах»— 4 серитэй уран һайханай фильм. 3-хи сери. 22.00 — Время. 22.35 —Һунгалта угтуулан. 22.45— Һунгалта ба бидэ. 23.45 —«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 24.00 — Питер Брук. Москвадахи үүлзэлганууд.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Крыловой таабари». 9.35 10.35 —Байгаали шэнжэлгэ. 3-дахи класс. 10.05, 12.05 — Испан хэлэн. 11.05 — ПТУ-гай һураншадте. Юрэнхы биология. 11.35, 12.35 —Ф. М. Достоевский. «Преступление и наказание». 13.05 — «Долгая дорога в дюнах» —7 серитэй уран һайханай фильм. 4-дэхи сери. 14.20— Шэнэ һонин. **Улаан-Удэ.** 17.20 —Киногоор аяншалгануудай альманах. 17.40 — Байгал буряадаар). 18.05 — «Танилсаты — манай үетэн». Буряадай АССР-эй арадай артист М. Елбонов (буряадаар). 19.05— Байгал. 19.25 — Улаасхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 19.40 — «Танай бэшэгүүдээр». 20.10 —«Булагууд». Автор ба гүйсэдхэгшэ К. Шнайдер. 20.50 — Соносхолнууд. **Москва.** 21.00 —«Амгалан нойрсогты, багашуул!. 21.15 — Соносхол. 21.20 —Баримтата фильмүүд. 22.00 — Время. 22.35 — Һунгалта угтуулан. 22.45—«Долгая дорога в дюнах» —7 серитэй уран һайханай фильм. 5-дахи сери.

Кино, театрнуудта

БУРЯТСКИЙ ТЕАТР ДРАМЫ имени Х. НАМСАРАЕВА
Б. Дугаров, Театрализованное представление САГААН ҺАРЫН НАЙР (Праздник Белого месяца)— в 19.
РУССКИЙ ТЕАТР ДРАМЫ
Завтра — МАЛЕНЬКИЙ СПЕКТАКЛЬ НА ЛОНЕ ПРИРОДЫ — в 19-30.
«ДРУЖБА»
НЕРАЗЛУЧНАЯ ПЯТЕРКА — в 9-40. АССОЦИАЦИЯ ЗЛОУМЫШЛЕННИКОВ — в 11-20, 13-20, 15-20, 17-20, 19-20, 21-20 (удл.).
«РОДИНА»
ШКОЛЬНЫЙ ПРИЗРАК — в 9-50, 16-40, УБИТЬ ДРАКОНА (2 серии)— в 11-30, 14, 18-20, 21.
«ПРОГРЕСС»
Красный зал — БЕГЛЕЦЫ — в 9-30, 11-20, 13-10, 15, 17 (удл.), 21-10, киноклуб «Фокус» А. Сокуров. Штрихи к портрету. И НИЧЕГО БОЛЬШЕ — в 19-20. Зеленый зал — КАК ТРИ МУШКЕТЕРА (2 серии)— в 10, 12-40, 15-20, 18-10, 20-50.
«ЭРДЭМ»
ФИНИСТ — ЯСНЫЙ СОКОЛ — в 9-40, 11-10, 12-40, 14-20. МАЛЕНЬКАЯ ВЕРА (2 серии)— в 16, 18-30, 20-50.
«ОКТЯБРЬ»
СКАЗКА О МАЛЬЧИШЕ-КИБАЛЬЧИШЕ — в 9-40. АССОЦИАЦИЯ ЗЛОУМЫШЛЕННИКОВ — в 11-10, 13, 18, 20, 21-40, киноклуб «Приглашение к разговору»— в 15.
«АРШАН»
СКАЗКА ОБ ОТВАЖНОМ КУЗНЕЦЕ — в 15, 17. ФАНТАСТИЧЕСКАЯ ИСТОРИЯ — в 19, 20-30.
«ВОСТОК»
НЕУЛОВИМЫЕ МСТИТЕЛИ — в 15-30. ПОСЛЕДНЯЯ НОЧЬ ШАХЕРЕЗАДЫ — в 14, 17, 19, 21.
«БАЙКАЛ»
ОСТРОВ СОКРОВИЩ — в 15-30, УТОМЛЕННОЕ СОЛНЦЕ — в 18-30, 20-30.
ВИДЕОТЕКА (ул. Иванова, 19).
ПОХИЩЕНИЕ В ТЮТЮРЛИСТАНЕ — в 11, СКАЗ ПРО ТО, КАК ПЕТР АРАПА ЖЕНИЛ — в 12-30, УСАТЫЙ НЯНЬ